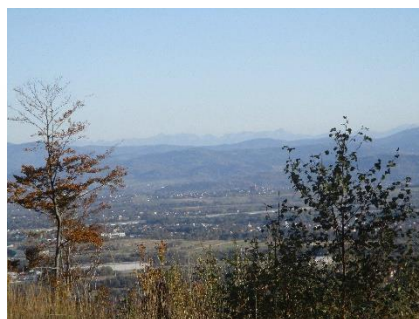

Analiza ciekawych obiektów przyrodniczo-kulturowych obszaru Bielska-Białej oraz Mikroregionu Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Stonawki

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Analiza ciekawych obiektów przyrodniczo-kulturowych obszaru Bielska-Białej oraz Mikroregionu Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Stonawki. Dokument ten stanowi przegląd i obiektów przyrodniczo-kulturowych wyselekcjonowanych pod kątem późniejszego wykorzystania do stworzenia questów.

Dokument obejmuje bazę obiektów przyrodniczo-kulturowych w Bielsku-Białej oraz w Dolinie Stonawki, wybranych pod względem atrakcyjności turystycznej dla szlaków.

Dobór opisanych obiektów jest wynikiem subiektywnej oceny autorów tego dokumentu i nie stanowi wyznacznika dla opracowań naukowych, kulturowych czy historycznych. Lista nie jest kompletna ani obiektywna – autorzy zachęcają do jej rozszerzania, uzupełniania i samodzielnej weryfikacji, szczególnie w terenie podczas rekreacyjnych wypraw rowerowych.

Dokument ten sporządzono w ramach oraz na potrzeby projektu Questing jako innowacja w rozwoju turystyki przyrodniczo-kulturowej finansowanego przez Unię Europejską w ramach Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Beskidy Programu Interreg V-A Republika Czeska – Polska oraz ze środków Rzeczypospolitej Polskiej. Dla opracowania wykorzystano źródła on-line oraz własne badania. Lista źródeł stanowi załącznik nr 1 do analizy.

Bielsko-Biała, Polska:

Stara Fabryka - Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej Stara Fabryka znajduje się na Żywieckim Przedmieściu, w budynkach dawnej wytwórni, a od 1887 roku fabryki sukna i towarów wełnianych, założonej przez bielskiego sukiennika Karola Büttnera. Ekspozycje stałe składają się z trzech części – 1) dzieje bielskiego przemysłu od włókiennictwa do małego fiata (w tym również słynny „maluch” czyli fiat 126p) 2) unikatowa kolekcja maszyn i urządzeń włókienniczych obejmująca również średniowieczne krosna, laboratorium włókiennicze z początków XX wieku, zespół maszyn do wyrabiania

Analýza zajímavých přírodních a kulturních objektů v oblasti Bielsko-Biala a mikroregionu Sdružení obcí povodí Stonawky.

Tento dokument je přehledem přírodních a kulturních objektů vybraných pro pozdější použití při tvorbě questů.

Dokument pokrývá databázi přírodních a kulturních objektů v Bílsku-Bělé a v údolí Stonawka, vybraných z hlediska turistické atraktivity pro trasy.

Výběr popsaných objektů je výsledkem subjektivního posouzení autorů tohoto dokumentu a není určující pro vědecké, kulturní nebo historické studie. Seznam není úplný ani objektivní - autoři nabádají k jeho rozšiřování, doplňování a nezávislému ověřování zejména v terénu při rekreačních cyklovýletech.

Tento dokument byl zpracován v rámci a pro účely projektu Questing jako inovace v rozvoji přírodního a kulturního cestovního ruchu financovaného Evropskou unií v rámci Fondu mikroprojektů Euroregionu Beskydy programu Interreg V-A Česká republika - Polsko a z fondů Polské republiky. Ke studiu byly použity on-line zdroje a vlastní výzkum. Seznam zdrojů je přiložen jako příloha č. 1 analýzy.

Bílsko-Bělá, Polsko:

Stará továrna - Historické muzeum v Bílsku-Bělé Stará továrna se nachází v Żywiec Przedmieście, v budovách bývalé továrny a od roku 1887 továrny na sukno a vlněné zboží založené Karolem Büttnerem, soukeníkem z Bílska. Stálé expozice se skládají ze tří částí - 1) historie bělského průmyslu od textilu až po malý Fiat (včetně Mrňousa, "stodvacetšestky" či Fiatu 126p) 2) unikátní sbírka textilních strojů a zařízení včetně středověkých tkalcovských stavů, textilní laboratoř z r. počátek 20. století soubor strojů na výrobu elegantních klobouků pro ženy a muže a 3) pohledy na Malou Vídeň, tedy reprodukce

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014–2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

eleganckich kapeluszy dla pań i dla panów, oraz 3) widoki Małego Wiednia czyli reprodukcje widokówek i fotografii Bielska-Białej z początków XX wieku, powiększonych do dużego formatu.

Mikrofarma przy ulicy Piekarskiej 130 - Duża dawka witamin do Mikrofarmy z Bielska-Białej. Ta mała miejska farma z wielką pasją uprawia mikrolisíce, czyli młode wersje znanych i popularnych warzyw oraz ziół, między innymi takich jak groch, jarmuż, kapusta itd.

Dębowiec - Dębowiec to szczyt (525m n.p.m.) u podnóża Masywu Szyndzielni. Malowniczo położona gospoda górská, nowa kolej linowa, sztuczny tor saneczkowy przyciągają tutaj rzesze turystów oraz mieszkańców miasta. W sezonie letnim kolej linowa funkcjonuje dla turystów pieszych, dla których stanowi idealną alternatywę w skróceniu drogi na Dębowiec i na inne trasy turystyczne Masywu Szyndzielni. Jadąc koleją linową możemy podziwiać piękną panoramę Bielska-Białej oraz pasm górskich – Beskidu Śląskiego i Małego. Pod szczytem Dębowca, przy gospodzie górskiej znajduje się węzeł szlaków turystycznych na Szyndzielnię, Klimczok i Błatnią. Przy dolnej stacji kolei znajduje się boisko sportowe oraz siłownia na świeżym powietrzu. Na górze, na najmłodszych naszych klientów czeka ogrodzony plac zabaw z wieloma atrakcjami, gdzie doskonale spędzą czas zarówno najmłodsze jak i nieco starsze dzieci. Poniżej schroniska księża pallotyni zbudowali „Perłkę Dębowca” – Kaplicę Matki Bożej Fatimskiej i błogosławionych Dzieci Fatimskich, w której odbywają się msze.

Szyndzielnia - Na szczyt Szyndzielni prowadzi nowoczesna kolej linowa o długości 1810 m, będąca jedną z największych atrakcji Bielska-Białej. Przejazd żółtymi, przeszklonymi gondolami dostarcza niezapomnianych wrażeń. Wagony wspinają się stromo na Szyndzielnię, na początku trasy wciskając się między szczytem Kołowrotu, a wzniesieniami Dębowca i Cubernioka. Jadąc możemy cały czas podziwiać przepiękną panoramę Bielska-Białej. Obok górnej stacji kolei linowej mieści się wieża widokowa z platformą na wysokości 18 m, skąd roztacza się rozległa panorama na Bielsko-Białą, Beskid Mały, Śląski oraz Żywiecki, a także Babia Góra, Pilsko i Tatry. Dzięki 25 -krotnemu powiększeniu lunety obserwacyjnej, szczyty górskie są widoczne prawie na wyciągnięcie ręki. Szyndzielnia i okoliczne

pohlednic a fotografií z Bílska-Bělé z počátku 20. století, zvětšené na velký formát. .

Mikrofarma na ulici Piekarska 130 - Velká dávka vitamínů pro mikrofarmu z Bílska-Bělé. Tato malá městská farma je nadšená pěstováním mikroflóry, mladých verzí známé a oblíbené zeleniny a bylinek, jako je hrášek, kapusta, zelí atd.

Dębowiec - Dębowiec je vrchol (525 m nad mořem) na úpatí masivu Szyndzielnia. Malebně položený horský hostinec, nová lanovka a umělá sáňkařská dráha sem lákají davy turistů i měšťanů. V letní sezóně je lanovka k dispozici pro pěší turisty, pro které je ideální alternativou ke zkrácení cesty do Dębowiec a dalších turistických tras masivu Szyndzielnia. Jízdou lanovkou můžeme obdivovat krásné panorama Bílska-Bělé a pohoří - Slezské Beskydy a Malé Beskydy. Pod vrcholem Dębowiec, u horského hostince, je křižovatka turistických tras do Szyndzielnie, Klimczoku a Błatnie. U dolního nádraží je sportovní hřiště a venkovní tělocvična. V horní části je pro naše nejmenší zákazníci připraveno oplocené hřiště s mnoha atrakcemi, kde si přijdou na své nejmenší i trochu větší děti. Pod přístřeškem postavili pallotínští kněží „Perlu Dębowca” – kapli Panny Marie z Fatimy a Blahoslavených dětí z Fatimy, kde se konají mše

Szyndzielnia - Na vrchol Szyndzielnia vede moderní lanovka dlouhá 1810 m, která je jednou z největších atrakcí Bílska-Bělé. Jízda ve žlutých, skleněných gondolách je nezapomenutelným zážitkem. Kočáry prudce stoupají do Szyndzielnie, na začátku trasy, která se mačká mezi vrcholem Kołowrot a kopci Dębowiec a Cuberniok. Během jízdy můžeme stále obdivovat krásné panorama Bielska-Białá. Vedle horní stanice lanovky se nachází vyhlídková věž s plošinou ve výšce 18 m, ze které je rozlehlé panorama Bílska-Bělé, Beskid Mały, Śląski a Żywiecki, dále Babia Góra, Pilsko a pohoří Tatry. Díky pětadvacetkrátnému zvětšení pozorovacího dalekohledu jsou vrcholky hor vidět téměř na dosah ruky. Szyndzielnia a okolní vrcholy jsou také skvělým místem pro cykloturistiku. Pro rychlou přepravu turistů s kolem je každá

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

szczyty to także wspaniałe miejsce na uprawianie turystyki rowerowej. Aby szybko przewieźć turystów z rowerem, każda gondola kolei linowej wyposażona jest w uchwyt na rower. Jest to istotne ze względu na popularność wśród rowerzystów górskich tras rowerowych EnduroTrails na Szyndzielni i Koziej Górze. Z myślą o rowerzystach przygotowano specjalne karnety „w górę z rowerem”.

Zabytkowy cmentarz ewangelicki przy ul. Frycza-Modrzewskiego w Bielsku-Białej - Stary Cmentarz Ewangelicki w Bielsku-Białej to nieczynna już dziś nekropolia znajdująca przy ul. Andrzeja Frycza-Modrzewskiego na tzw. Bielskim Syjonie. Spoczywa tu wielu znamienitych bielszczan, jak burmistrzowie Karol Ferdynand Sennewaldt, Moritz Scholz czy Henryk Hofmann, pastory Józef Schimko, Karl Samuel Schneider czy Teodor Hasse, oraz przemysłowcy, jak Gustaw Förster, Herman Schneider, Gustaw Josephy czy Theodor Sixt.

Kościół św. Stanisława w Bielsku-Białej - Kościół pod wezwaniem św. Stanisława w Starym Bielsku to najstarsza bielska świątynia. Według tradycji wzniesiono ją w latach 30. XII wieku, na miejscu wyciętego, świętego gaju pogańskiego, a w pobliżu obronnego grodziska. Wokół skupiła się osada, która dała początek Bielsku. Zachowana do dziś gotycka świątynia powstała pod koniec XIV wieku. Jej ozdobą jest tryptyk ołtarzowy z około 1500 roku, przedstawiający życie i cuda patrona kościoła, św. Stanisława ze Szczepanowa.

Kościół Opatrzności Bożej w Bielsku-Białej - Kościół pod wezwaniem Opatrzności Bożej w Bielsku-Białej to jeden z najładniejszych przykładów architektury późno- i neobarokowej w południowej Polsce. Zbudowany został w drugiej połowie XVIII wieku, jednak wiele elementów dodano podczas XIX-wiecznych przebudów. Uwagę zwraca elegancka fasada świątyni z dwiema wieżami. W środku zachowała się piękna rokokowa ambona w kształcie łodzi oraz wyposażenie - głównie z XIX stulecia.

Kirkut przy ul. Cieszyńskiej w Bielsku-Białej - Cmentarz przy ulicy Cieszyńskiej od ponad półtora wieku jest użytkowany przez mieszkańców Bielska-Białej – wyznawców judaizmu. Co prawda pierwsi Żydzi pojawili się w Bielsku w XVII

kabinová lanovka vybavena držákem na kolo. To je důležité kvůli oblíbě cyklistických tras EnduroTrails na Szyndzielnia a Kozia Góra mezi horskými cyklisty. S ohledem na cyklisty jsou připraveny speciální jízdenky „až s kolem”.

Historický evangelický hřbitov ul. Frycza-Modrzewskiego v Bílska-Bělé - Starý evangelický hřbitov v Bílsku-Bělé je nekropole na ul. Andrzej Frycz-Modrzewski na tzv. bílským Sione. Je zde pohřbeno mnoho významných obyvatel Bílska, jako jsou starostové Karol Ferdynand Sennewaldt, Moritz Scholz nebo Henryk Hofmann, faráři Józef Schimko, Karl Samuel Schneider nebo Teodor Hasse a průmyslníci jako Gustaw Förster, Herman Schneider, Gustaw Josephy a Theodor Sixt.

Kostel svatého Stanislava v Bílsku-Bělé - kostel sv. Stanislava ve Starém Bílsku nejstarší kostel v Bílsku. Podle tradice byl postaven ve 30. letech 12. století na místě posvátného vysekaného pohanského háje a poblíž hradiště. Kolem něj bylo soustředěno osídlení, které dalo vznik Bielsku. Gotický chrám, který se dochoval dodnes, byl postaven na konci 14. století. Zdobí ho oltářní triptych z doby kolem roku 1500, zobrazující život a zázraky patrona kostela sv. Stanislava ze Szczepanowa.

Kostel Boží Prozřetelnosti v Bílsku-Bělé - Kostel Boží Prozřetelnosti v Bílsku-Bělé je jedním z nejkrásnějších příkladů pozdně a neobarokní architektury v jižním Polsku. Byl postaven ve 2. polovině 18. století, ale mnoho prvků bylo doplněno během přestaveb v 19. století. Pozornost přitahuje elegantní průčelí chrámu se dvěma věžemi. Uvnitř je krásná rokoková kazatelna ve tvaru lodi a vybavení - převážně z 19. století.

Židovský hřbitov na ulici Cieszyńska v Bílsku-Bělé - Hřbitov v Cieszyńskiej ulici využívají obyvatelé Bílska-Bělé - vyznavači judaismu více než půldruhého století. Přestože se první Židé objevili v Bílsku již v 17. století, svůj hřbitov si

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

wieku, jednak swój cmentarz założyli dopiero w roku 1849. Umieścił go w obecnej dzielnicy Bielska - Aleksandrowicach. Do dzisiejszego dnia zachowało się ponad 1000 nagrobków, w tym wielu zasłużonych obywateli Bielska, jak np. profesora Michaela Berkowitza czy Salomona Pollaka.

Katedra św. Mikołaja w Bielsku-Białej - Katedra pod wezwaniem św. Mikołaja w Bielsku-Białej wyrasta nad miasto charakterystyczną wieżą, przypominającą włoskie kampanile. Mimo że kościół ma XV-wieczne pochodzenie, trudno w nim dostrzec typowo gotyckie elementy. To efekt przebudowy z początku ubiegłego wieku. Nadała ona świątyni wygląd neoromański. We wnętrzu można się doszukać wielu stylów. Z bogactwem form artystycznych współgra ciekawa historia kościoła. Kilkakrotnie trawił go pożar, zamieniono go na zbór luteranski, był wreszcie rabowany przez żołdaków. W 1992 roku kościół św. Mikołaja podniesiono do rangi katedry diecezji bielsko-żywieckiej.

Cmentarz katolicki w Białej - Jednym z cmentarzy znajdujących się w obecnych granicach miasta Bielsko-Biała, jest stara nekropolia rzymskokatolicka, której początki sięgają czasów konfederacji barskiej. Początkowo chowano tu jej uczestników (miasto było ważnym ośrodkiem konfederacji), później zaś, po zajęciu miasta przez Austriaków, cmentarz stał się nekropolią miasta Biała. Utworzono ją oficjalnie, gdy zamknięto cmentarz przykościelny.

Drewniany kościół pw. św. Barbary w Bielsku-Białej - Mikuszowicach Krakowskich - Zabytkowy kościół pw. św. Barbary w należącej do Bielska-Białej dzielnicy Mikuszowice Krakowskie jest katolickim kościołem parafialnym w diecezji bielsko-żywieckiej. Budowla z 1690 r., ze spadzistym dachem, otoczona sobotami, jest przykładem drewnianej architektury sakralnej w stylu śląsko-malopolskim. Obiekt leży na Szlaku Architektury Drewnianej województwa śląskiego. Same Mikuszowice to stara miejscowość o interesującej historii, która sprawiła, że pierwotna wieś znalazła się na obszarze dwóch księstw.

Wzgórze Trzy Lipki w Bielsku-Białej - Trzy Lipki to wzgórze o wysokości 386 m n.p.m., leżące w północnej części Bielska-Białej, na terenie dzielnicy Stare Bielsko. Wzniesienie, należące geograficznie do Pogórza Śląskiego, to teren

zrżdził aż w roku 1849. Nacházal se v dnešní čtvrti Bielsko - Aleksandrowice. Do dnešních dnů se dochovalo více než 1000 náhrobků, včetně mnoha významných občanů Bílska, jako jsou profesor Michael Berkowitz nebo Salomon Pollak.

Katedrála svatého Mikuláše v Bílsku-Bělé - Katedrála svatého Mikuláše v Bílsku-Bělé se tyčí nad městem s charakteristickou věží, připomínající italské zvonice. Kostel má sice původ z 15. století, ale typické gotické prvky v něm nelze vidět. To je výsledek rekonstrukce z počátku minulého století. Chrámů to dodalo novorománský vzhled. V interiéru najdete mnoho stylů. Zajímavá historie kostela souzní s bohatstvím uměleckých forem. Několikrát ho pohltil oheň, proměnili ho v luteránskou kongregaci, nakonec ho okradli vojáci. V roce 1992 byl kostel svatého Mikuláše povýšen do hodnosti katedrály bílsko-żywiecké diecéze.

Katolický hřbitov v Bělé - Jedním z hřbitovů nacházejících se na území dnešního města Bílsko-Bělá je stará římskokatolická nekropole, která pochází z dob Barské konfederace. Z počátku zde byli pohřbíváni jeho účastníci (město bylo významným centrem konfederace), později, po obsazení města Rakušany, se hřbitov stal nekropolí města Biała. Oficiálně byl založen, když byl zrušen kostelní hřbitov.

Dřevěný kostel svaté Barbory v Bílsku-Bělé - Mikuszowice Krakowskie - Historický kostel v okrese Mikuszowice Krakowskie patří do Bílska-Bělé je katolický farní kostel v bílsko-żywiecké diecéze. Stavba z roku 1690 se šikmou střechou, obklopená sobotami, je ukázkou dřevěné sakrální architektury ve slezsko-malopolském stylu. Zařízení se nachází na Dřevěné architektonické stezce Slezského vojvodství. Samotné Mikuszowice jsou staré město se zajímavou historií, což znamenalo, že původní vesnice se nacházela v oblasti dvou knížectví.

Vrch Tři Lipky v Bílsku-Bělé - Tři Lipky je vrch 386 m nad mořem, který se nachází v severní části Bílska-Bělé, v okrese Stare Bielsko. Kopec, geograficky patří do Slezského podhůří, je oblast kdysi pokrytá lipovým lesem - nyní

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

porošíněty niegdys przez las lipowy - obecnie pokryty łakami. Wzgórze rozpoznawalne jest dzięki charakterystycznemu krzyżowi. Okolica ta jest popularnym miejscem spacerów, a ze szczytu wzniesienia rozciąga się ładny widok na górzyste okolice miasta. W rejonie tym znajduje się także Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Sarni Stok.

W 1645 roku wzgórze było miejscem potyczki, która rozegrała się między wojskami szwedzkimi a polskimi. Jak głosi przekaz, w jej wyniku rosnący tu las lipowy uległ zniszczeniu - za wyjątkiem czterech drzew. Gdy wkrótce piorun zniszczył jedno z nich, od trzech pozostałych lip wzniesienie miało wziąć nazwę. Prawdopodobne jest, że w rzeczywistości drzewa zostały zasadzone dla upamiętnienia walk, o ofiarach których przypominał również wzniesiony tu krzyż. We wrześniu 1939 roku lipy ścięto, by nie posłużyły jako punkt orientacyjny, zaś krzyż (kolejny ze stojących na tym miejscu, postawiony przez młodzież w 1935 roku) przeniesiono pod kościół św. Stanisława w Starym Bielsku. Po wojnie znów posadzono tu lipy, jednak zostały zniszczone przez wandali. W roku 2001 na miejscu dawnego krzyża postawiono stalowy, liczący 40 metrów wysokości. W rejonie wzniesienia znajdują się też dwa polskie schrony bojowe, wybudowane w 1939 roku.

Galeria Bielska BWA w Bielsku-Białej - Galeria Bielska BWA w Bielsku-Białej jest jedną z najlepszych publicznych galerii sztuki współczesnej w Polsce, istniejącą od 1960 roku. Prezentuje i promuje sztukę współczesną poprzez wystawy artystów polskich i zagranicznych, wystawy problemowe, festiwale performance i filmowe, międzynarodowe rezydencje artystyczne, akcje w przestrzeni miejskiej i koncerty. Od 1962 roku organizuje ogólnopolski konkurs dla malarzy – znane Biennale Malarstwa „Bielska Jesień” – i konkurs dla kuratorów, prowadzi działalność edukacyjną i wydawniczą. Gromadzi kolekcję sztuki współczesnej.

Ołtarz św. Jana w Mikuszowicach Śląskich - „Leśne kościoły” na Śląsku Cieszyńskim są pamiątką po czasach prześladowań miejscowych wyznawców religii protestanckiej, w stuleciach XVII i XVIII. Kiedy na polecenie katolickich Habsburgów zamknięto wszystkie kościoły ewangelickie w księstwie, wierni modlili się w ukryciu, najczęściej w lasach Beskidu Śląskiego. Protestanci z Bielska spotykali się przy kamiennym ołtarzu

pokrytą loukami. Kopec je rozpoznatelný díky charakteristickému kříži. Oblast je oblíbená pro pěší turistiku az vrcholu kopce je pěkný výhled na hornaté okolí města. Oblast je také domovem přírodního a krajinného komplexu Sarni Stok. V roce 1645 byl kopec místem potyčky mezi švédskými a polskými vojsky. Zde rostoucí lipový les byl podle sdělení zničen - s výjimkou čtyř stromů. Když blesk brzy zničil jednu z nich, měl být kopec pojmenován po dalších třech lípách. Je pravděpodobné, že stromy byly skutečně vysazeny na památku bitev, jejichž oběti připomínal i zde vztyčený kříž. V září 1939 byly lípy vykáceny, aby nesloužily jako orientační bod, a kříž (další na tomto místě stojící, vztyčený mládeží v roce 1935) byl přemístěn ke kostelu sv. Stanisława ve Starém Bielsku. Po válce zde byly opět vysazeny lípy, které však zničili vandalové. V roce 2001 byla na místě bývalého kříže vztyčena ocelová, 40 metrů vysoká. V oblasti kopce jsou také dva polské bojové bunkry, postavené v roce 1939.

Bielska BWA Galerie v Bielsku-Bělé - Galerie BWA v Bielsku-Bělé je jednou z nejlepších veřejných galerií současného umění v Polsku, existuje od roku 1960. Prezentuje a propaguje současné umění prostřednictvím výstav polských a zahraničních umělců, problémových výstav, performance a filmových festivalů, mezinárodních uměleckých rezidencí, akcí v městském prostoru a koncertů. Od roku 1962 pořádá celostátní soutěž pro malíře - slavné Malířské bienále "Bílský podzim" - a soutěž pro kurátory, provádí vzdělávací a publikační činnost. Má sbírku současného umění.

Oltář sv. Jana v Mikuszowicích slezských - "Lesní kostely" v Těšínském Slezsku jsou připomínkou dob pronásledování místních věřících protestantského náboženství v 17. a 18. století. Když byly na příkaz katolických Habsburků uzavřeny všechny evangelické kostely v knížectví, modlili se věřící tajně, nejčastěji v lesích Slezských Beskyd. Protestanti z Bielska se sešli u kamenného oltáře v Mikuszowicích Śląskie, který najdeme při procházce po červené turistické značce z Bielskie Błonia do Bystré a dále do Klimczoku.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

w Mikuszowicach Śląskich, który odnajdziemy wędrując czerwonym szlakiem turystycznym z Bielskich Błoni do Bystrej i dalej, na Klimczok.

Teren ten wchodzi w skład Bielskich Błoni, czyli miejsca rekreacji dzisiejszych mieszkańców. W pobliżu szlaku znajduje się kamienny ołtarz, który składa się z okrągłej płyty, położonej na trzech cylindrycznych głazach. Na blacie ktoś wyrył datę: 1817, prawdopodobnie dla upamiętnienia 300-lecia Reformacji oraz tajnych zgromadzeń śląskich ewangelików w poprzednich wiekach. W pobliżu ołtarza ustawiono kamień z tablicą, opatrzoną inskrypcją: „Stół ołtarzowy Jan. Miejsce tajnych nabożeństw ewangelickich w latach 1654-1709.” Napis uzupełnia cytaty z Księgi Wyjścia: „...miejsce, na którym stoisz, ziemią świętą jest...”. Począwszy od 1996 roku, cyklicznie we wrześniu odbywają się tu nabożeństwa protestanckie, gromadzące ewangelików z całego Śląska i bliskiej zagranicy.

Poczta Główna w Bielsku-Białej - Poczta Główna to jeden z najbardziej charakterystycznych gmachów Bielska-Białej, należący do głównych akcentów architektonicznych centrum miasta. Budowla, ze zwracającą uwagę kopułą oraz rzeźbami Jowisza i Merkurego, powstała w rekordowym tempie dwunastu miesięcy w latach 1897-98. Jest to jeden z gmachów zaprojektowanych przez znanego bielskiego architekta, Karola Korna. Poczta działa w zabytkowym budynku także w czasach dzisiejszych.

Kamienica „Pod Żabami” w Bielsku-Białej - Kamienica „Pod Żabami” to jeden z podreźniczkowych wręcz przykładów polskiej secesji. Budynek znajdujący się na rogu placu Wojska Polskiego, dawnego rynku Białej, naprzeciwko ewangelickiego kościoła Marcina Lutera, posiada bajkową wręcz architekturę. Znany jest przede wszystkim dzięki portalowi, którego elementem jest kompozycja rzeźbiarska z dwiema biesiadującymi żabami, z których jedna, oparta o beczkę i trzymająca kieliszek, pali fajkę, a druga przygrywa na mandolinie.

Hotel Pod Orłem w Bielsku-Białej - Hotel Pod Orłem, na terenie centrum historycznej Białej Krakowskiej, jest wzniesioną na początku XX w. czteropiętrową budowlą. Obok stylu secesyjnego zawiera w swych formach do tradycji renesansu, baroku i klasycyzmu. Obecnie - od lat 90-tych zeszłego stulecia - pełni funkcje biurowca oraz pasażu handlowego. Najwspanialszą

Tato oblast je součástí Bielskie Błonia, která je místem rekreace pro dnešní obyvatele. V blízkosti stezky se nachází kamenný oltář, který se skládá z kulaté desky, umístěné na třech válcových balvanech. Na desku stolu někdo vyryl datum: 1817, pravděpodobně na památku 300. výročí reformace a tajných shromáždění slezských evangelíků v předchozích staletích. U oltáře je kámen s deskou s nápisem: „Oltářní stůl Jan. Místo tajných evangelických bohoslužeb v letech 1654-1709. Nápis je doplněn citátem z Knihy Exodus: „...místo, kde stojíš, je svatá půda...“. Od roku 1996 se zde cyklicky v září konají protestantské bohoslužby, na které se sjíždějí evangelíci z celého Slezska i blízkého zahraničí.

Hlavní pošta v Bílsku-Bělé - Hlavní pošta je jednou z nejcharakterističtějších budov v Bílsku-Bělé, jedním z hlavních architektonických prvků centra města. Budova s nápadnou kupolí a sochami Jupitera a Merkura byla postavena v rekordním čase dvanácti měsíců v letech 1897-98. Je to jedna z budov navržených slavným architektem z Bílska Karolem Kornem. V historické budově funguje pošta i dnes.

Činžák "Pod Žábami" v Bílsku-Bělé - činžák "Pod Žábami" je jedním z učebnicových příkladů polské secese. Téměř pohádkovou architekturu má budova nacházející se na rohu náměstí Wojska Polskiego, bývalého tržiště Bělé, naproti luteránskému luteránskému kostelu. Je známá především svým portálem, jehož prvkem je sochařská kompozice se dvěma hodujícími žabami, z nichž jedna se opírá o sud a drží sklenici, kouří dýmku a druhá hraje na mandolínu.

Hotel Pod Orlem v Bílsku-Bělé - Hotel Pod Orlem, v historickém centru města Biała Krakowska, je čtyřpatrová budova postavená na počátku 20. století. Kromě secese svými formami navazuje na tradice renesance, baroka a klasicismu. V současné době - od 90. let minulého století - slouží jako administrativní budova a obchodní pasáž. Nejhonosnější částí zařízení je

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

częścią obiektu jest niewątpliwie wystawna Sala Redutowa - jedno z najwytworniej urządzonych tego rodzaju wnętrz w Polsce.

Budynek wzniesiony został w 1905 z funduszy Jakoba Grossa, właściciela fabryki wódek i likierów w Białej. Stanął na miejscu dawnego zajazdu, który znajdował się tam jeszcze od czasów wytyczania traktu cesarskiego pod koniec XVIII wieku. Pierwotnie nazywano go „Pod Czarnym Orłem”, co miało być nawiązaniem do znanego herbu Habsburgów, którym był właśnie czarny orzeł – choć habsburski orzeł był dwugłowy, a orzeł w locie, którego podobizna wieńczy fasadę budynku, ma tylko jedną głowę. W kamienicy znajduje się secesyjny westybul oraz klatka schodowa z windą. Znajdująca się na I piętrze utrzymana w stylu neorenesansowym Sala Redutowa odznacza się pięknymi sufitowymi plafonami, żeliwnymi arkadami i balkonami oraz bogatą dekoracją sztukatorską.

Hotel „Pod Orłem” stanowił centrum towarzyskiego, kulturalnego i sportowego życia Białej. Odbywały się tu pokazy walk zapaśniczych i bialskiego klubu piłkarskiego „Sokół”, spektakle teatralne oraz bale Ligi Morskiej i Kolonialnej. W czasach przedwojennych hotel przyciągał liczne znane osobistości. W 1915 wielokrotnie gościł w nim Józef Piłsudski, wówczas jeszcze jako dowódca I Brygady Legionów Polskich, a także ostatni cesarz Austrii, Karol I Habsburg, z małżonką, Zytą Burbon-Parmeńską. Jak wiele zabytkowych budynków, Hotel ma także swoją mroczniejszą, sensacyjną stronę: w hotelowej restauracji w 1938 bialscy taksówkarze schwytali Nikifora Maruszczykę, jednego z najbardziej znanych zbrodniarzy okresu międzywojennego.

Aeroklub i lotnisko sportowe w Aleksandrowicach - Lotnisko Bielsko-Biała Aleksandrowice to obecnie lotnisko sportowe, będące bazą Aeroklubu Bielsko-Bialskiego. Odkryty, wietrzny teren z ładnymi widokami, jest także jednym z miejsc rekreacyjnych - przyciągającym również modelarzy. Latem otwarta jest tutaj restauracja z placem zabaw dla dzieci. Przed wojną z tutejszym lotniskiem łączono znacznie większe aspiracje. Idea wybudowania tego rodzaju obiektu w Aleksandrowicach zrodziła się około roku 1928 roku.

Polskie fortyfikacje z 1939 roku w Bielsku-Białej - Polskie fortyfikacje zbudowane w 1939 roku w rejonie Bielska stanowiły element pozycji obronnej, która miała długość ok. 10 km i zlokalizowana była w rejonie dolin potoków Wapienica i Iłownica oraz masywu Klimczoka. Otaczając od zachodu i północy

bezesporu przepychowy sál Redutowa - jeden z nejelegantniejszych interiów tohoto typu v Polsku.

Budova byla postavena v roce 1905 z prostředků Jakoba Grosse, majitele továrny na vodu a likér v Bělé. Byl postaven na místě bývalého hostince, který zde stával od doby, kdy byla koncem 18. století vytyčena císařská cesta. Původně se jmenoval „Pod černou orlicí“, což mělo odkazovat na slavný erb Habsburků, kterým byl černý orl – ačkoliv byl habsburský orl dvouhlavý, a létající orl, jehož podoba korunuje fasáda budovy, má pouze jednu hlavu. Nájemní dům má secesní zádveří a schodiště s výtahem. Sál Redutowa se nachází v prvním patře v novorenesančním stylu a vyznačuje se krásnými stropními plafondy, litinovými arkádami a balkony a bohatou štukovou výzdobou.

Hotel "Pod Orlem" byl centrem společenského, kulturního a sportovního života v Białé. Pořádaly se zde zápasnické show a fotbalový klub "Sokół" v Bělé, divadelní představení a plesy námořní a koloniální ligy. V předválečné době přitahoval hotel mnoho známých osobností. V roce 1915 ji mnohokrát navštívil Józef Piłsudski, tehdy ještě jako velitel 1. brigády polských legií a také poslední rakouský císař Karel I. Habsburský s manželkou Zytou Bourbon-Parmeňskou. Stejně jako mnoho historických budov má i hotel svou temnou, senzační stránku: v hotelové restauraci v roce 1938 zajali taxikáři z Białystoku Nikifora Maruszczyku, jednoho z nejznámějších zločinců meziválečného období.

Aeroklub a sportovní letiště Aleksandrowice - Letiště Bielsko-Bělá Aleksandrowice je nyní sportovním letištem, které je základnou bielsko-bělského Aeroklubu. Otevřený větrný areál s pěknými výhledy je také jedním z rekreačních míst, které lákají i modeláře. V létě je zde otevřena restaurace s dětským hřištěm. S místním letištem byly před válkou spojeny mnohem větší aspirace. Myšlenka vybudovat tento typ zařízení v Aleksandrowicích se zrodila kolem roku 1928.

Polské opevnění z roku 1939 v Bielsku-Bělé - Polské opevnění postavené v roce 1939 v oblasti Bielska bylo součástí obranného postavení, které bylo dlouhé asi 10 km a nacházelo se v oblasti údolí Wapienica a Iłownica. potoků a masivu Klimczok. Obklopující město Bielsko ze západu a severu, to byla jedna z našich

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

miasto Bielsko była to jedna z największych naszych pozycji ufortyfikowanych z tamtych czasów. Jej budowę prowadzono wiosną i latem 1939 roku. Do dzisiaj dotrwały wszystkie z 21 schronów, które udało się wówczas wznieść.

Secesyjna zabudowa ulicy Mickiewicza w Bielsku-Białej - ulica Mickiewicza, biegnąca równolegle do ulicy 3 Maja, stanowi jedną z ciekawszych pod względem architektonicznym arterii Bielska-Białej. Przy ulicy tej znajduje się wiele zabytkowych kamienic, reprezentujących zarówno secesję jak i inne style. Do najbardziej znanych, stojących tu budowli należy willa Teodora Sixta z 1883 roku oraz willa Hermanna Schneidera z 1905 roku, będąca swoistym połączeniem secesji oraz neobaroku.

Architektura willowa dzielnicy Cygański Las - Nazwa „Cygański Las”, która obecnie przyjęła się dla obszarów parkowych w południowej części Bielska-Białej, to dosłowny przekład niemieckiej nazwy „Zigeunerwald”, która jednak jest zniekształconą formą od „Ziegenwald” czyli „Kozy Las”. W czasach PRL teren ten nosił nazwę Park Ludowy. Od drugiej połowy XIX wieku do czasów II wojny powstawała tu dzielnica uzdrowiskowo-willowa. Spacer przez nią pozwala poznać się z dużą różnorodnością architektoniczną, a także z charakterystycznym klimatem epoki.

Cmentarz żołnierzy radzieckich w Bielsku-Białej - Cmentarz żołnierzy Armii Radzieckiej znajduje się przy ul. Lwowskiej. Pod około 300 kamiennymi nagrobkami oraz w 21 zbiorowych mogiłach spoczywa tu większość sowieckich żołnierzy, którzy zginęli podczas walk o Podbeskidzie toczonych z Niemcami w 1945 roku. Poległo ich tu wówczas 15 340. Pierwotnie, ze względów polityczno-propagandowych, władze komunistyczne zlokalizowały cmentarz (wraz z pomnikiem) w kontrowersyjnym miejscu - naprzeciw bielskiej katedry.

Plac Wolności w Bielsku-Białej - Dzisiejszy plac Wolności w Bielsku-Białej to jeden z dwóch dawnych rynków miasta Biała Krakowska. Plac, zbliżony kształtem do prostokąta o wymiarach ok. 75 na 40 metrów, wytyczony został w końcu XVIII wieku. Wzdłuż jego południowej pierzei przebiega ulica 11 Listopada będąca głównym deptakiem i ulicą handlową Bielska-Białej.

nejwiększych opevněných pozic z té doby. Jeho stavba byla provedena na jaře a v létě roku 1939. Všechny 21 bunkrů, které byly tehdy postaveny, přežilo dodnes.

Secesní budovy na ulici Mickiewicza v Bělsku-Bělě - ulice Mickiewicza, která vede souběžně s ulicí 3 Maja, je jednou z architektonicky nejzajímavějších tepen v Bělsku-Bělě. V této ulici je mnoho historických činžovních domů reprezentujících jak secesní, tak i jiné styly. Nejznámějšími budovami, které zde stojí, jsou vila Theodora Sixta z roku 1883 a vila Hermanna Schneidera z roku 1905, která je svéráznou kombinací secese a novobaroka.

Vilová architektura čtvrti Cikánskeho Lesa - Název „Cikánský Les”, který se dnes vžil pro parkové plochy v jižní části Bělsko-Bělé, je doslovným překladem německého názvu „Zigeunerwald”, což je však zkomolená podoba z „Ziegenwald” nebo „Kozí les”. V dobách Polské lidové republiky se tomuto území říkalo Lidový park. Od druhé poloviny 19. století až do druhé světové války zde vznikala lázeňská a vilová čtvrť. Procházka po něm vám umožní seznámit se s velkou architektonickou rozmanitostí i charakteristickou atmosférou doby.

Hřbitov sovětských vojáků v Bělsku-Bělě - Hřbitov sovětských vojáků se nachází na ul. Lwowska. Pod asi 300 kamennými náhroby a 21 hromadnými hroby je zde pohřbena většina sovětských vojáků, kteří zahynuli během bojů o Podbeskid s Němci v roce 1945. Tehdy jich zde zemřelo 15 340. Původně z politických a propagandistických důvodů umístily komunistické úřady hřbitov (s pomníkem) na kontroverzní místo - naproti bělské katedrále.

Náměstí Wolności v Bělsku-Bělě - Dnešní náměstí Wolności v Bělsku-Bělě je jedním ze dvou bývalých tržnic v Biała Krakowska. Čtverec, tvarem podobný obdélníku o rozměrech cca 75 x 40 metrů, byl vytyčen koncem 18. století. Podél jeho jižního průčelí vede ulice 11. Listopada, která je hlavní promenádou

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Wybrukowana płyta placu stanowi częściowo strefę pieszą, częściowo zaś płatny parking i postój taksówek.

Plac Wojska Polskiego w Białej (dawny Stary Rynek) - Dzisiejszy plac Wojska Polskiego w Bielsku-Białej to jeden z dwóch rynków dawnej Białej Krakowskiej. Plac, wytyczony w czasach nadawania Białej w 1723 r. praw miejskich, posiada kształt zbliżony do prostokąta o wymiarach 100 na 80 metrów. Ma interesującą zabudowę, która w dzisiejszym kształcie pochodzi głównie z XIX oraz z przełomu XIX i XX w. Plac ogranicza od południa ulica 11 Listopada, stanowiąca strefę pieszą i główny deptak miejski.

Zabudowa placu Bolesława Chrobrego w Bielsku-Białej - Plac Bolesława Chrobrego to centralny punkt Bielska-Białej. Powstał w XIX w., a niebawem – z uwagi na swe dogodne położenie - zastąpił rynek Starego Miasta. Obecna postać płyty placu jest owocem koncepcji z początku naszego wieku. Nad placem dominuje zamek książąt Sułkowskich. Dookolna zabudowa reprezentuje różne style architektoniczne. Zbliżony swym kształtem do kwadratu plac, o powierzchni 3600 m kw., ograniczony jest od wschodu ruchliwą ul. 3 Maja, zaś od południa ul. Wzgórze. Na placu znajduje się też fontanna.

Zabytkowy układ urbanistyczny Starego Miasta w Bielsku - Bielskie Stare Miasto, stanowiące najstarszą część Śródmieścia Bielska-Białej, położone jest na Wzgórzu Miejskim. Zachowało ono średniowieczny układ urbanistyczny. W jego obrębie - poza zabytkowymi, podcieniowymi kamieniczkami - znalazł się zamek książąt Sułkowskich oraz katedra św. Mikołaja. Ta część miasta, pierwotnie obwarowana murami, jest obecnie ograniczona placem Chrobrego oraz ulicami: Orkana, Waryńskiego, Zamkową, Świętej Trójcy czy niezwykle ulicą Schodową - reliktem średniowiecznego systemu obronnego, wytyczoną w miejscu południowego odcinka dawnej suchej fosy. Wzdłuż ulicy Orkana znajdują się ocalałe i wyeksponowane fragmenty dawnego systemu obronnego miasta, tj. zewnętrznego pasa murów z XV lub pocz. XVI wieku, wkomponowane na wielu odcinkach w zabudowę mieszkalną z XVIII i XIX wieku. Odkryto między innymi budynek w zachodniej części rynku, uważany za wagę miejską, w partii centralnej drewniany zbiornik z XVI wieku. oraz studnię z kamienną cembrowiną z XVII wieku. Centrum układu stanowi Rynek

a nákupní ulicí města Bílsko-Bělá. Zpevněná deska náměstí je zčásti pěší zónou, zčásti placeným parkovištěm a stanovištěm taxi.

Plac Wojska Polskiego v Bělé (bývalá Stará tržnice) - Dnešní Plac Wojska Polskiego v Bílsku-Bělé je jedním ze dvou náměstí bývalé Biały Krakowska. Náměstí, vytyčené v době, kdy Běla získala městská práva v roce 1723, má tvar podobný obdélníku o rozměrech 100 x 80 metrů. Má zajímavé budovy, které v dnešní podobě pocházejí převážně z 19. století a přelomu století 20. Náměstí je z jihu ohraničeno ulicí 11. Listopada, která je pěší zónou a hlavní městskou promenádou.

Budovy na náměstí Bolesława Chrobryho v Bílsku-Bělé - náměstí Bolesława Chrobryho je centrálním bodem města Bílsko-Bělá. Vzniklo v 19. století a brzy - pro svou výhodnou polohu - nahradilo Staroměstské náměstí. Současná podoba náměstí je výsledkem koncepce z počátku našeho století. Náměstí dominuje zámek knížat Sułkowských. Okolní budovy představují různé architektonické styly. Náměstí, tvarově podobné náměstí, o rozloze 3 600 metrů čtverečních, je z východu ohraničeno rušnou ul. 3. května a od jihu ul. Kopec.

Historické urbanistické uspořádání starého města v Bílsku - Staré město Bielsko, které je nejstarší částí Bielsko-Biały Śródmieście, se nachází na Městském kopci. Zachoval si středověkou urbanistickou dispozici. V jeho mezích - kromě historických, arkádových nájemních domů - se nachází zámek knížat Sułkowských a katedrála sv. Mikuláše. Tato část města, původně opevněná hradbami, je v současnosti omezena náměstím Chrobry a ulicemi: Orkana, Waryńskiego, Zamkowa, Święta Trójcy a neobvyklá ulice Schodowa - pozůstatek středověkého obranného systému, vyznačená v jižní části bývalého suchého příkopu. Podél ulice Orkana jsou dochované a odkryté fragmenty bývalého obranného systému města, tedy vnějšího pásu hradeb z 15. nebo počátku 20. století. 16. století, v mnoha částech začleněna do obytných budov z 18. a 19. století. Mimo jiné byla objevena budova v západní části tržnice považovaná za obecní váhu a ve střední části dřevěná nádrž ze 16. století. A studna s kamenným ostěním ze 17. stol. Centrem dispozice je Tržní náměstí s kopií sochy sv. Jana Nepomuckého z 19. století a komplex Neptunovy kašny

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

z kopią XIX-wiecznego pomnika świętego Jana Nepomucena i kompleks fontanny Neptuna z rzeźbą rzymskiego boga mórz Neptuna. Z fontanny wybiega w kierunku wschodnim sztuczny kanał o długości 15 m, przy zakończeniu którego umieszczono podświetlaną makietę całego placu, z drugiej strony fontanny czas odmierza nowoczesny unikalny świetlny zegar kwadransowy.

Warte obejrzenia są uliczki odchodzące z każdego rogu Rynku, podcienia z romantycznymi restauracjami, liczne historyczne budynki, odnowione i te oczekujące na odnowienie.

Zabytkowa zabudowa ul. 11 listopada w Bielsku-Białej - ulica 11 Listopada stanowi obecnie główny deptak Bielska-Białej oraz trakt handlowy. Przebiega przez historyczne centrum dawnego miasta Biała i ma długość 900 m. Początki ulicy, która pierwotnie nosiła nazwę Krakowskiej, sięgają połowy XVIII w. Obecny kształt nadany został jej w latach 1772-85. Spora część zabudowy pochodzi z końca XVIII i początków XIX w. i reprezentuje lansowany wówczas w cesarstwie austriackim tzw. styl józefiński.

Dworzec kolejowy w Bielsku-Białej - dzisiejszy dworzec Bielsko-Biała Główna, wpisany do rejestru zabytków, wybudowany został w 1890 roku w stylu austriackich dworców prowincjonalnych według projektu Karla Schulza z Bielska oraz Maxa Fabianiego z Wiednia. Wygląd dworca niewiele się zmienił od tamtego czasu. Budynek zbudowany jest z cegły czerwonej i żółtej, od strony peronów znajduje się wiata wsparta na żeliwnych kolumnach. Budynek składa się z trzech pawilonów. W głównym holu zachował się autentyczny neorenesansowy wystrój architektoniczny z XIX wieku. Na suficie i ścianach znajdują się oryginalne neorenesansowe polichromie stylizowane na pompejańskie ceramiki, wykonane przez wiedeńskich artystów. Są na nich misterne i bogate ornamenty roślinne, groteski, arabeski. Na fasadzie głównej widnieje monumentalny napis "K.K. PRIVILEGIRTE /KAIS(er) FERD.(inand) NORDBAHN". Dworzec odnowiono w 2001 roku. Budynek starego dworca zachowano i znajduje się on do dziś przy ulicy Wałowej.

se sousoším římského boha moří Neptuna. Východně od kašny vede 15 metrů dlouhý umělý kanál, na jehož konci je osvětlený model celého náměstí, na druhé straně kašny měří čas moderní unikátní čtvrt hodinové světelné hodiny.

Uličky vedoucí z každého rohu Tržního náměstí, pasáže s romantickými restauracemi, četné historické budovy, renovované i ty, které na renovaci čekají, stojí za vidění.

Historické budovy na ul. 11. Listopadu v Bílsku-Bělé - ulice 11. Listopada je nyní hlavní promenádou města Bílsko-Bělá a obchodní stezkou. Prochází historickým centrem bývalého města Běla a je dlouhá 900 m. Ulice, která se původně jmenovala Krakovska, pochází z poloviny 18. století, její dnešní podobu dostala v letech 1772-1785. Velká část staveb pochází z konce 18. A počátku 19. století a představuje tzv. Josefínský styl.

Železniční stanice v Bílsku-Bělé - dnešní železniční stanice Bielsko-Biała Główna, zapsaná v registru památek, byla postavena v roce 1890 ve stylu rakouských zemských nádraží podle projektu Karla Schulze z Bielska a Maxe Fabianiho z Vídně. Vzhled nádraží se od té doby příliš nezměnil. Stavba je postavena z červených a žlutých cihel, ze strany nástupiště je kůlna nesená litinovými sloupy. Budova se skládá ze tří pavilonů. Hlavní sál má autentické neorenesanční architektonické řešení z 19. století. Na stropě a stěnách jsou původní novorenesanční polychromie stylizované do pompejské keramiky od vídeňských umělců. Vyznačují se složitými a bohatými květinovými ornamenty, grotesky a arabesky. Na hlavním průčelí je monumentální nápis "K.K. PRIVILEGIRTE / KAIS(er) FERD.(inand) NORDBAHN". Stanice byla zrekonstruována v roce 2001. Budova starého nádraží se dochovala a dodnes se nachází na ulici Wałowa.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Dolina Stonawki, Czechy

Zamek Horní Žukov - Dawna rezydencja administracyjna, która przez wiele lat była częścią sądu gospodarczego, uzyskała status "zamku" prawdopodobnie dopiero w XX wieku. Powodem może być fakt, że w XIX wieku większość właścicieli tego dworu była pochodzenia nieszlacheckiego. Założenie wsi Žukov datuje się na 1229 rok. Jednak dopiero w drugiej połowie XV wieku podzielono ją na Górný i Dolný Žukov. Powołanie sądu z siedzibą administracyjną nie jest dokładnie datowane. Właściciele majątków często zmieniali się i byli rekrutowani zazwyczaj spośród przedstawicieli szlachty śląskiej. Dopiero w 1836 r. na planie katastru stajni widać podwórze, w którego północno-zachodniej części znajdowała się rezydencja administratora. Był to wystawowy, całościenny budynek mieszkalny, w przeciwieństwie do zwykle drewnianych budynków gospodarczych. W 1922 r. dwór kupił Alois Branný, który był w posiadaniu jego spadkobierców do 1951 r., kiedy dwór i podwórze przejęła spółdzielnia rolnicza. Zburzono całe podwórze - poza zamkiem - i wybudowano nowe na południe od pierwotnego. Po 1989 roku rezydencja właścicieli dziedzina (dwór) została zwrócona spadkobiercom Aloisa Branného. Jest to budynek parterowy z dzielonym poddaszem. Pod względem architektonicznym wschodnia strona wejścia składa się z centralnej elewacji, wspartej na stosunkowo masywnych kolumnach.

Povodí Stonávky, Česká Republika

Zámek Horní Žukov - Bývalé správcovské sídlo, jež bylo letitou součástí hospodářského dvora, převzalo status "zámku" pravděpodobně až ve 20. století. Důvodem může být fakt, že v 19. století byla většina majitelů tohoto sídla nešlechtického původu. Vznik obce Žukov spadá do roku 1229. Ale až ve 2. polovině 15. století dochází k rozdělení na Žukov Horní a Dolní. Založení dvora se správcovským sídlem není přesně datováno. Držitelé statku se často střídali a rekrutovali se zpravidla z příslušníků slezské nižší šlechty. Až v roce 1836 je na mapě stabilního katastru zachycen dvůr, v jehož severozápadní části stálo správcovské sídlo. Byla to výstavná obytná celozděná budova, a to na rozdíl od zpravidla dřevěných hospodářských budov. V roce 1922 koupil velkostatek Alois Branný a v držení jeho dědiců byl až do roku 1951, kdy zámeček a dvůr přebírá zemědělské družstvo. Celý dvůr - kromě zámečku - byl zbourán a postaven nový, jižně od toho původního. Sídlo majitelů dvora (zámeček) byl po roce 1989 vrácen dědicům Aloise Branného. Je to přízemní budova s členitým podkrovím. Architektonicky výrazná je vstupní východní strana tvořená středovým rizalitem, jenž je nesen poměrně mohutnými sloupy.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Zamek Ropice - Juž w XV wieku powstała tu średniowieczna twierdza Sobků z Kornice. Barokową przebudowę przeprowadzono na początku XVIII wieku. panowie z Saint Genois. Dobudowa klasycystyczna powstała około 1770 - 73. W 2009 roku z powodu braku konserwacji część zamku zawaliła się. Od 2011 roku nowy właściciel prowadzi remonty.

Foto: © Jan P. Štěpánek 05/2014

Figura św. Jana Nepomucena - Barokowa barokowa figura św. Jana Nepomucena ze zwykłymi atributami z lat 50. XIX wieku, prawdopodobnie z warsztatu Antona Stanettiiego z Cieszyna. Stoi na niskim cokole, pierwotnie pod zamkiem w jego sąsiedztwie znajdował się staw, który wysechł na początku XX wieku. Pierwotnie stał nad brzegiem stawu pod zamkiem, który został osuszony na początku XX wieku, a dziś na jego miejscu stoi mniejszy budynek mieszkalny. Rzeźba powstała prawdopodobnie w latach 50. XIX wieku w warsztacie Antona Stanettiiego z Cieszyna. Posąg stanowił cenną część niegdyś rozległego terenu zamkowego.

Foto: © Jan P. Štěpánek 10/2013

Zámeček Ropice - Středověká tvrz Sobků z Kornic zde byla vystavěna již v 15. stol. Barokní přestavbu provedli na počátku 18. stol. páni ze Saint Genois. Klasicistní dostavbu provedena kolem r. 1770 - 73. R. 2009 se vlivem neúdržby část zámku zřítla. Od r. 2011 nový majitel provádí opravy.

Druhotně kolorovaná barokní socha sv. Jana Nepomuckého s obvyklými atributy z 50. let 18. století, patrně z dílny Antona Stanettiho z Těšína. stojí na nevysokém podstavci, původně byl v jejím okolí podzámecký rybník, vysušený poč. 20. století. Cenná součást původního rozsáhlého zámeckého areálu. Vrcholně barokní socha sv. Jana Nepomuckého na nevysokém podstavci při cestě k zámeckému areálu v Ropici. Původně stála na břehu podzámeckého rybníka, který byl na počátku 20. století vysušen a dnes je na jeho místě menší bytovka. Socha vznikla patrně v 50. letech 18. století v dílně Antona Stanetti z Těšína. Socha tvořila cennou součást kdysi rozlehlého zámeckého areálu.

Kościół Rzymskokatolicki Serca Pana Jezusa w Ligotce – kościół znajduje się przy żółtym szlaku turystycznym prowadzącym z centrum Ligotki Kameralnej na Godulę. Nabożeństwa są w nim odprawiane w soboty w lecie o godz. 16:30, w zimie zaś o godz. 15:30.

Římskokatolický kostel Srdce Ježíšova v Lihotce - kostel se nachází na žluté turistické značce vedoucí z centra Lihotky Kameralne do Goduly. Bohoslužby se tam konají v sobotu v létě v hodin v 16:30 a v zimě v 15:30.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Guty

Kościół Bożego Ciała w Gutach - Drewniany jednonawowy kościół zbudowany w 1563 r. Masywne belki, dach łupany gontowy. Przed wejściem stoi drewniany krzyż z rzeźbą Chrystusa. Otoczony i ukryty wśród dojrzałych drzew, jeden z najstarszych i najbardziej malowniczych drewnianych kościołów w regionie, Kościół Bożego Ciała w Gutach, stoi pośrodku niewielkiego cmentarza. Zwiedzający może znaleźć ten wyjątkowy zabytek w tutejszej części Zápolí, kierując się niebieskim szlakiem turystycznym z dworca kolejowego w Střítežu, przez Smilovice na Javorový wzgórze (1031 m n.p.m.) lub do kościoła można łatwo dojechać rowerem po podgórskej ścieżce graniczy z Beskidami w kierunku Frýdku - miejsce aż do Trzyńca. Kościół składa się z prostej jednonawowej budowli z bardzo masywnych drewnianych belek (wiele o średnicy do 60 cm), z którą nieco węższa część prezbiterium tworzy jedną całość. Obie części pokryte są gontem łupanym. Na czele kościoła stoi dziś dzwonnica połączona z własną nawą kościoła, pierwotnie osobną, która służy jako zadaszony przedsionek przed wejściem do samej nawy. Wieżę dzwonnicy zwieńczono kwadratową częścią dzwonową i stożkowym dachem z małym drewnianym makiem z krzyżem. Ogólnie kościół jest bardzo podobny do budowli św. Kateřiny w Ostrawie-Hrabovej. Z jednej strony pierwotnie osobna dzwonnica, z drugiej dolna sala tzw. soboty, która oprowadzana jest wokół całego budynku kościelnego. Przed wejściem do kościoła stoi drewniany krzyż z rzeźbą Chrystusa. Kościół został zniszczony przez podpalenie w nocy z 1-2 sierpnia 2017 roku. Replika, całkowicie wierna zewnętrznie, została oddana do użytku i poświęcona 5 czerwca 2021 roku.

Guty

Kostel Božího těla v Gutech - dřevěný jednolodní kostel z roku 1563. Masivní trámy, šindelová střecha. Před vchodem je dřevěný kříž se sochou Krista. Uprostřed malého hřbitova, obklopený a skrytý mezi vzrostlými stromy, stojí jeden z nejstarších a nejmalebnějších dřevěných kostelů v regionu, kostel Božího Těla v Gutech. Tuto unikátní památku najdou návštěvníci v místní části Zápolí po modré turistické značce od vlakového nádraží ve Stříteži přes Smilovice na vrch Javorový (1031 m n. m.), nebo se ke kostelu snadno dostanou na kole na hoře cesta ohraničující Beskydy směrem na Frýdek - Místo až do Třince. Kostel tvoří jednoduchá jednolodní stavba z velmi masivních dřevěných trámů (mnohé o průměru až 60 cm), se kterými tvoří o něco užší část presbytáře jeden celek. Obě části jsou pokryty štípaným šindelem. V čele kostela dnes stojí zvonice spojená s vlastní lodí, původně samostatná, která slouží jako krytá předsíň před vstupem do samotné lodi. Zvonice byla korunována čtvercovou částí ve tvaru zvonu a kuželovou střechou s malou dřevěnou makovicí s křížem. Obecně je kostel velmi podobný stavbě sv. Kateřiny v Ostravě-Hrabové. Z jedné strany původně samostatná zvonice, z druhé dolní síň, t. zv. sobota, která je zobrazena kolem celé budovy kostela. Před vchodem do kostela je dřevěný kříž se sochou Krista. Kostel byl zničen žhářstvím v noci z 1. na 2. srpna 2017. Replika, zcela věrná navenek, byla uvedena do provozu a věnována 5. června 2021.

Foto: © Jan P. Štěpánek 8/2005

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Rzeka – pomník traktátu tolerančního - Pomník z 1931 r. znajduje się u podnóża Goduli. Został zbudowany w 150. rocznicę wydania przez cesarza Józefa II Patentu Tolerančního. Władca rzekomo odwiedził Komorní Lhotka. Pomník z 1931 r. wybudowany w 150. rocznicę wydania przez cesarza Józefa II Patentu Tolerančního. Władca rzekomo odwiedził Komorní Lhotka. Pomník znajduje się pod wierzchołkiem Goduli – jednej z północnych ostróg Beskidów koło Trzyńca. Prowadzi do niego zakręt z zielonym znakiem (trasa Komorní Lhotka - Ropičník). W pobliżu znajdują się tereny do ćwiczeń wspinaczkowych. Komorní Lhotka może służyć jako punkt wyjścia do północnej części Beskidów. Rzeka

Ruiny willi Prochaska nad Komorní Lhotką. Dawny budynek uzdrowiskowy w stylu alpejskim wybudowany pod koniec XIX wieku. W okresie międzywojennym służył organizacji charytatywnej České srdce, później domowi starców i domowi rekonwalescencji. Obecnie budynek jest ruiną w rękach prywatnych. Ruiny starej willi Procházka nad Komorní Lhotką w Cieszynie wydają się niemal idealnym tłem z horrorów Alfreda Hitchcocka. Willa Procházka lub willa Procházky została wybudowana pod koniec XIX wieku jako obiekt uzdrowiskowy na zboczu Kýčery (768 m n.p.m.). W okresie międzywojennym służyła organizacji charytatywnej České srdce. Po wojnie przez pewien czas służył jako dom spokojnej starości, a ostatnio był to dom rekonwalescencji. Następnie willa przeszła przez szereg prywatnych właścicieli, którzy nie dbali o willę i doprowadzili ją do ruiny. Obecnie w ciągu ostatnich 5 lat willa stała się kompletną ruiną, którą ocalić można jedynie za pomocą czarodziejskiej różdżki. Od 2003 roku właścicielem ruiny jest polska firma LAKMA Int. s.r.o., która zajmuje się produkcją i importem substancji chemicznych i preparatów chemicznych. Drewniany kościół ufundowany przez hrabiego Jiří z Oppersdorfu w 1640 roku na grzbiecie tzw. Małego Prašivé. Pierwotna konsekracja św. Ignacego Loyoli w 1673 r. przemieniony na św. Antoniego z Padwy. Podlega parafii w Dobré.

Řeka - památník z roku 1931 se nachází na úpatí Goduly. Byl postaven k 150. výročí vydání Tolerančního patentu císařem Josefem II. Panovník údajně Komorní Lhotku navštívil. Památník z roku 1931 postavený k 150. výročí vydání Tolerančního patentu císařem Josefem II. Panovník údajně Komorní Lhotku navštívil. Památník se nachází pod vrcholem Goduly – jeden ze severních výběžků Beskyd nedaleko Třince. Vede k němu odbočka zelené značky (trasa Komorní Lhotka - Ropičník). V okolí jsou cvičné lezecké terény. Komorní Lhotku lze využít jako výchozí bod do severní části Beskyd.

Ruina Prochaskovy vily nad Komorní Lhotkou. Bývalá lázeňská budova v alpském stylu vystavěna na sklonku 19. stol. Mezi válkami sloužila charitě České srdce, později domov důchodců a zotavovna. V současnosti je z budovy zřícenina v soukromých rukou. Takřka jako dokonalá kulisa z hororů Alfreda Hitchcocka působí zřícenina staré Procházkovy vily nad Komorní Lhotkou na Těšínsku. Villa Procházka či také Procházkova vila byla vystavěna na sklonku 19. století jako lázeňská budova ve svahu Kýčery (768 m.n.m.). V meziválečném období sloužila charitativní organizaci České srdce. Po válce byla chvíli užívána jako domov důchodců a naposledy zde byla zotavovna. Pak si vila prošla řadou soukromých majitelů, kteří se o vilu nestarali a nechali ji chátrat. V současnosti se za posledních 5 let z vily stala naprostá ruina, kterou už snad lze zachránit leda kouzelným proutkem. Od roku 2003 je majitelem ruiny polská firma LAKMA Int. s.r.o., která se zabývá výrobou a dovozem chemických látek a chemických přípravků. Dřevěný kostel založen hrabětem Jiřím z Oppersdorfu r.1640 na hřebenu tzv. Malé Prašivé. Původní zasvěcení sv. Ignáci z Loyoly v r.1673 změněno na sv. Antonína Paduánského. Spadá pod farnost v Dobré.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Foto: © Jan P. Štěpánek 10/2007

Zamek Harasowskiego w Tosanowicach - Późnoempirový zamek został zbudowany w latach 30. XIX wieku przez hrabiego Emanuela Harasowskiego i jego syna Karla. Dziś zamek należący do pana Antonína Hegera jest wydzierzawiony firmie TOZOS jako budynek administracyjny, jest więc niedostępny. Zamek znajduje się pośrodku ogrodu tuż przy głównej drodze łączącej Frydek z Cieszynem, naprzeciw skrzyżowania do Trzyńca. Po budowie zamku znajdują się budynki dziedzica, które są oznaczone przez JZD. Z zamku do Dolnotošanovické prowadzi aleja lipowa.

Ligotka

Kąpiele ziołowe w Komorni Lhotce 332 - hydroterapeutyczny instytut i fińska sauna - Oferuje masaże całościowe, wielki wybór ziołowych kąpeli, gemmoterapię (medycyna pąków), sprzedaż herbat i mieszanek ziołowych czy konsultacje z lekarzami. W 1860 r. rolnik Jiří Valica odkrył na swojej ziemi źródło i założył pierwsze prymitywne uzdrowisko z 3 drewnianymi wannami i nazwą Quellen Bad. Po utworzeniu Czechosłowacji w 1921 r. uzdrowisko przejęła administracja leśna, a łaźnie stopniowo przebudowano na 4 kabiny z wannami do kąpeli ziołowych. Jako historyczny rarytas wsi, uzdrowiska te działają do dziś i oprócz oryginalnych kąpeli ziołowych oferują również masaże i napoje. Od 2001 roku Uzdrowisko działa w pełnym zakresie do dnia dzisiejszego.

Zamek Harasovského w Tosanowicach - Pozdně empírový zámeček byl postaven ve 30. letech 19. století hrabětem Emanuelem Harasovským a jeho synem Karlem. Dnes je zámek, majitelem panem Antonínem Hegerem, pronajat firmě TOZOS jako správní budova takže je nepřístupný. Zámeček se nachází uprostřed zahrady hned u hlavní cesty spojující Frýdek a Těšín naproti křižovatce do Třince. Na objekt zámku navazují objekty hospodářského dvora, které jsou poznamenané užíváním JZD. Od zámku vede až k Dolnotošanovickému lipová alej.

Lhotka

Bylinné koupele Komornia Lhotka 332 - vodoléčebný ústav a fińska sauna - Nabízí celostní masaže, velký výběr bylinných koupelí, gemmoterapii (pupenkový lék), prodej čajů a bylinných směsí a konzultace s lékaři. V roce 1860 objevil sedlák Jiří Valica na svém pozemku pramen a založil první primitivní lázně se 3 dřevěnými vanami a názvem Quellen Bad. Po vzniku Československa v roce 1921 převzala lázně lesní správa a lázně byly postupně přebudovány na 4 kabinky s bylinnými koupelemi. Tyto lázně jako historická rarita obce fungují dodnes a kromě originálních bylinných koupelí nabízejí i masaže a nápoje. Od roku 2001 jsou lázně plně v provozu dodnes.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKARCZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Hnojnik

Zamek i park zamkowy w Hnojniku - Zamek z pierwszej połowy XVIII wieku, który powstał poprzez przebudowę pierwotnej rezydencji z XV wieku. 3 maja 1958 r. został wpisany na listę zabytków kultury. Budynek w stylu empírowym otoczony jest parkiem z połowy XVIII wieku, w którym znajdowały się barokowe posągi lub rzeźba św. Jana Nepomucena. Obecnie zamek wraz z całym terenem znajduje się na liście zagrożonych zabytków nieruchomych. Zamek, położony w centrum wioski, związany jest ze szlachecką rodziną Beesów z Chroszczyna. W XV wieku miała tam istnieć forteca, której właścicielem był Staszek z Hnojnika. W XVI wieku właścicielem siedziby stał się Waclaw Pelhřim z Trzanowic, a w 1565 r. gubernator Księstwa Cieszyńskiego. W XVII wieku Hnojnik był własnością szlacheckiej rodziny Wildau z Lindenwiese. W 1736 r. fortecę kupił Karel Waclaw Bees z Chroszczyna i przebudował ją w stylu barokowym na parterowy pałac. Zamek uzyskał swój obecny wygląd w stylu śląskiego imperium w pierwszej połowie XIX wieku za czasów Jerzego III. Beesa. Rekonstrukcję zaprojektował austriacki architekt Josef Kornhäusel. W 1897 roku pod własnością Jerzego IV. Beesa budynek został powiększony o jedno piętro. Ukończenie zostało wykonane przez architekta cieszyńskiego Ludwika Kametza. Od tego czasu pałac pełni funkcję rodziny Beesów jako letniej rezydencji.

Kościół rzymski w Hnojniku - Kościół w stylu empírowym pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny (pielgrzymka odbywa się tu 15 sierpnia). Empírowy budynek na planie prostokąta znajduje się na cmentarzu rzymskokatolickim obok kościoła. Kościół zbudowano w odwrotnym kierunku – ołtarz główny od zachodu, drzwi główne, prezbiterium i wieża od wschodu. Po prawej stronie znajduje się kaplica - ołtarz Grobu Świętego, pod kaplicą znajduje się murowany grób. Nad ołtarzem obraz Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny namalowany przez nieznanego malarza ok. 1750 r. Po bokach wokół ławek na ścianach cykl XIX-wiecznych obrazów Drogi Krzyżowej. W kościele znajduje się jeden żelazny dzwon odlany po II wojnie światowej. Kościół ma 9,1 metra szerokości i 19,4 metra długości. Więcej szczegółowych informacji można znaleźć tutaj. Dwie rzeźbione figury znajdują się na fasadzie kościoła rzymskokatolickiego. Kolejne kapliczki

Hnojnik

Zámeček a zámecký park w Hnojniku - Zámeček z první poloviny 18. století, který vznikl přestavbou původního sídla z 15. století. Dne 3. května 1958 byl zařazen na seznam kulturních památek. Empírová budova je obklopena parkem z poloviny 18. století, ve kterém se nacházely barokní sochy či plastika svatého Jana Nepomuckého. V současné době je zámeček s celým areálem veden v seznamu ohrožených nemovitých památek. Zámeček, který se nachází v centru obce, je spojen se šlechtickým rodem Bees z Chrostiny. V 15. století zde měla být tvrz, kterou vlastnil Staszek z Hnojniku. V 16. století byl majitelem sídla Waclaw Pelhřim z Trzanovic a v roce 1565 hejtman Těšínského vévodství. V 17. století vlastnil Hnojnik šlechtický rod Wildau z Lindenwiese. V roce 1736 tvrz koupil Karel Václav Bees z Chrostiny a přestavěl ji v barokním slohu na jednopatrový palác. Dnešní podobu ve stylu Slezské říše získal zámeček v první polovině 19. století za vlády Jiřího III. Včely. Přestavbu navrhl rakouský architekt Josef Kornhäusel. V roce 1897 jej vlastnil Jiří IV. Budova včel je rozšířena o jedno patro. Dostavbu provedl těšínský architekt Ludwik Kametz. Od té doby slouží palác jako letní sídlo rodiny Beesů.

Římsko katolický kostel w Hnojniku - Kostel je v empírovém slohu a zasvěcen Nanebevzatí Panny Marie (pouť se zde slaví 15. srpna). Empírová stavba obdélníkového půdorysu se nachází na římsko katolickém hřbitově, vedle kostela. Kostel je postaven opačným směrem – hlavní oltář je k západu, k východu jsou hlavní dveře, kůr a věž. Na pravé straně je kaple – oltář Božího hrobu, pod kaplí je zazděná hrobka. Nad oltářem je obraz nanebevzatí Panny Marie, který namaloval neznámý malíř asi kolem roku 1750. Na bočních stranách kolem lavic je na stěnách série obrazů Křížová cesta z 19. století. V kostele je jeden železný zvon ulitý po 2. světové válce. Kostel je široký 9,1 metrů a dlouhý 19,4 metrů. Dvě sochy se nachází na průčelí římsko katolického kostela. Další kapličky se v naší obci nachází vedle římsko katolického kostela a také u silnice vedle zámku.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

znajdują się w naszej wsi obok kościoła rzymskokatolickiego, a także przy drodze obok zamku

Stacja kolejowa w Hnojniku - Stacja kolejowa została otwarta 1 czerwca 1888 roku z zachowaną bryłą oryginalną budynku; Oprócz malowniczej lokalizacji, niewątpliwą perełką tego miejsca jest odrestaurowany budynek dworcowy. Pierwszy rzut oka pozwala stwierdzić, że jest to ten sam rodzaj budynku połączonego z nastawnią z jakim mamy do czynienia np. w Wapienicy. W przypadku Hnojnika budynek odzyskał swój dawny blask. Po zajęciu Zaolzia w latach 1938-1939 stacja stała się graniczną i odbywała się tu odprawa paszportowa (była to ostatnia stacja na linii w granicach Polski).

Kaplica ewangeliczna w Hnojniku - Na obrzeżach wsi znajduje się kaplica ewangelicka. Obejmuje również cmentarz, który znajduje się obok kaplicy. W miejscowej szkole podstawowej uczył poeta i pedagog Jan Kubisz, autor pieśni „Płyniesz Olzo po dolinie”. Grób Jana Kubisza znajduje się na miejscowym ewangelickim cmentarzu

Drewniany kościół św. Antonina na Prašivé (704 m n.p.m.) jest pod ochroną urzędu zabytków, znajduje się w pobliżu schroniska turystycznego. Miejsce jest drogowskazem dla szlaków turystycznych. Na zboczu chata typu stodoła

Nádraží v Hnojniku - Nádraží bylo otevřeno 1. června 1888 se zachováním původního tělesa budovy; Kromě malebné polohy je nepochybnou perlou tohoto místa zrestaurovaná nádražní budova. Na první pohled lze usoudit, že se jedná o stejný typ budovy spojené s dispečinkem, jakým se zabýváme například ve Wapienici. V případě Hnojniku se budově vrátil její dřívější lesk. Po obsazení Zaolzie v letech 1938-1939 se stanice stala pohraniční stanicí a probíhala zde pasová kontrola (byla poslední stanicí na trati v rámci polských hranic).

Evangelická kaple v Hnojniku se nachází na okraji obce. Součástí je také hřbitov, který se nachází vedle kaple. V místní základní škole učil básník a pedagog Jan Kubisz, autor písně „Plaveš Olzo údolím”. Hrob Jana Kubisze se nachází na místním evangelickém hřbitově

Dřevěný kostel sv. Antonína na Prašivé (704 m.n.m.) je pod ochranou památkového úřadu, nachází se nedaleko turistické chaty. Místo je rozcestníkem turistických tras. Na úbočí chalupa chlévního typu z roku 1874,

z 1874 r., dziś rzadka. Kościół został zbudowany z inicjatywy hrabiego Jiří z Oppersdorf w 1640 roku. Pierwotnie pod wezwaniem św. Ignacego z Lyoli, od 1673 roku poświęcony pamięci św. Antonína Peduánského, w 1791 r. powierzony jako kościół filialny parafii w Dobrej. Nawa kościoła pochodzi z 1640 roku, wieża z 1860 roku.

Trzanowice:

Główną postacią związaną z Trzanowicami jest **Jerzy Trzanowski - Jiří Třanovský** * 1592, † 1637. Urodził się w Cieszynie jako syna zatrudnionego w browarze kotlarza Walentyna i Jadwigi z domu Zientek, w kamienicy przy Starym Targu. Uczył się w szkołach w Cieszynie, następnie w szkołach łacińskich w Gubinie na Łużycach oraz w Kołobrzegu. W 1607 r. podjął studia na uniwersytecie w Wittenberdze, które ukończył w 1611 r. Następnie pracował jako nauczyciel w Pradze i Trzeboniu w Czechach oraz w Holeszovie na Morawach. W 1615 r. został rektorem szkoły w Wałaskim Międzyrzeczu na Morawach, 1616 r. wybrano go miejscowym pastorem. W 1625 r. Trzanowski wraz z rodziną wrócił do Cieszyna, w roku następnym został nadwornym kaznodzieją protestanckich panów Bielska hrabiów Suneghów, później także pastorem w Bielsku, ale w 1627 r. musiał stąd uciekać. Przeniósł się do posiadłości Suneghów na Słowacji. Był kaznodzieją na zamku w Orawie, od 1631 r. pastorem w Liptowskim Mikulaszu, gdzie zmarł. Wydał drukiem m.in. łacińskie "Odarum sacrarum" (Brzeg 1628), "Phiala odoramentorum" (Lewocza 1635). Najważniejszym dziełem Trzanowskiego jest "Cithara sanctorum", wydana także w Lewoczy w 1636 r. Ten kancjonał zawierający ponad 400 pieśni doczekał się ponad 150 wydań, był używany jeszcze w XX w. i odegrał ogromną rolę w krzewieniu idei reformacji w krajach słowiańskich. Z tego powodu Trzanowski zwany jest "Słowiańskim Lutrem". Co ciekawe dzieło to jest nadal aktualne i po dziś dzień korzysta z niego wiele zborów na świecie. Na niektóre z pieśni Trzanowskiego możemy natknąć się także w obecnych śpiewnikach. Natomiast oryginalną Cithara sanctorum można znaleźć w Książnicy Cieszyńska oraz Muzeum Protestantyzmu w Cieszynie. Innymi równie ważnymi dziełami Jerzego Trzanowskiego są: „Odarum Sacrarum”-zbiór hymnów łacińskich oraz „Phiala Odoramentorum”- zbiór modlitw.

dnes ojedinělá. Kostel byl vybudován z podnětu hraběte Jiřího z Oppersdorfu v roce 1640. Původně zasvěcen sv. Ignáci z Lyoly, od roku 1673 věnován památce sv. Antonína Peduánského, 1791 svěřen jako filiální kostel farnosti v Dobré. Loď kostela pochází z roku 1640, věž z roku 1860.

Třanovice:

Hlavní osobou spojenou s Třanovicemi je **Jerzy Trzanowski - Jiří Třanovský** * 1592, † 1637. Narodil se v Těšíně jako syn kotlářky Walentyny a Jadwigi rozené Zientek v činžovním domě na Staré tržnici. Studoval na školách v Těšíně, poté na latinských školách v Gubine v Lubušském vojvodství a v Kolobřehu. V roce 1607 započal studia na univerzitě ve Wittenbergu, kterou ukončil v roce 1611. Poté působil jako učitel v Praze a Trzebinii v Čechách a v Holesově na Moravě. V roce 1615 se stal rektorem školy ve Valašském Meziříčí na Moravě a v roce 1616 byl zvolen místním farářem. V roce 1625 se Třanovský s rodinou vrátil do Těšína, následujícího roku se stal dvorním kazatelem protestantských pánů z Bielska, hrabat Sunegkha, a později i farářem v Bílsku, odkud však musel v roce 1627 uprchnout. Přestěhoval se na panství Sunegkha na Slovensku. Byl kazatelem na hradě na Orawě a od roku 1631 farářem v Liptovském Mikulášu, kde zemřel. Vydal mj. Latinsky „Odarum sacrarum“ (Brzeg 1628), „Phiala odoramentorum“ (Levoča 1635). Nejvýznamnějším dílem Třanovského je „Cithara sanctorum“, vydaná rovněž v Levoči v roce 1636. Tento kancionál, obsahující přes 400 písní, vyšel ve více než 150 vydáních, byl používán ve 20. století a hrál obrovskou roli v šíření myšlenky reformace ve slovanských zemích. Z tohoto důvodu se Třanovský nazývá „slovanský Luther“. Zajímavé je, že toto dílo je stále platné a dodnes ho používá mnoho církví po celém světě. Některé Třanovského písně najdeme i v aktuálních zpěvníkách. Původní Cithara sanctorum najdete v Těšínské knihovně a v Muzeu protestantismu v Těšíně. Dalšími neméně významnými díly Jerzyho Třanovského jsou: „Odarum Sacrarum“ – sbírka latinských hymnů a „Phiala Odoramentorum“ – sbírka modliteb.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Zabytki związane z Jerzym Trzanowskim w Trzanowicach:

- Kościół ewangelicki wystawiony w latach 1927-31, według planu Tadeusza Michejdy. na Prašivé (704 m n.p.m.) jest pod ochroną urzędu zabytków, znajduje się w pobliżu schroniska turystycznego. na Prašivé (704 m n.p.m.) jest pod ochroną urzędu zabytków, znajduje się w pobliżu schroniska turystycznego.
- Pomnik Jerzego Trzanowskiego z 1956 r.
- Muzeum Jerzego Trzanowskiego z 2013 r.

Rezerwat przyrody Gutske Peklo reprezentuje bliskie naturze karpackie lasy mieszane na stromych północnych zboczach Javorového (1031 m n.p.m.) w obszarze źródłowym potoku Oldřichovický. Znajduje się na wysokości od 655 do 1012 m n.p.m., w północnej części Łysohorskéj Górnéj w Beskidach Morawsko-Śląskich. Obszar katastralny Guta i Oldřichovice koło Třince, powiat Frýdek-Místek, OCHK Beskidy. Ogłoszone Rozporządzeniem Zarządu Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidy nr 2/2008 z dnia 20 października 2008 r. Úkod rejestracyjny SOP: 5312. Kategoria IUCN: pomnik przyrody. Powierzchnia całkowita 37,46 ha, powierzchnia deklarowanej strefy ochronnej 14,79 ha. Przedmiot ochrony: zachowany kompleks naturalnych lasów bukowych z klonem, klonem i świerkiem z istotnymi zjawiskami geomorfologicznymi, takimi jak schodkowe wodospady, a przede wszystkim blokowe potoki z zagospodarowanymi obszarami separacyjnymi.

Chata w Beskidach Morawsko-Śląskich - znajduje się 20 km od wsi Jablunkov, to obiekt turystyczny w drewnianym historycznym budynku; posiada parking o pojemności do 10 miejsc parkingowych. Na miejsce można również dojechać pociągiem (stacja kolejowa Strítež jest oddalona o 1500 m) lub autobusem (przystanek Wielopole jest oddalony o 500 metrów). Restauracja i sklep oddalone są o niecały kilometr. W pobliżu znajduje się kilkadziesiąt kilometrów przygotowanych ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych (rowery i narty można przechowywać w budynku).

Památky související s Jiřím Třanovským v Třanovicech:

- Evangelický kostel postavený v letech 1927-31 podle plánu Tadeusze Michejdy. na Prašivé (704 m n. m.) je pod ochranou památkového úřadu, který se nachází v blízkosti turistické chaty. na Prašivé (704 m n. m.) je pod ochranou památkového úřadu, který se nachází v blízkosti turistické chaty.
- Památník Jiřího Třanovského z roku 1956.
- Muzeum Jiřího Třanovského z roku 2013.

Přírodní rezervace Gutské peklo představuje přírodě blízké karpatské smíšené lesy na strmých severních svazích Javorového (1031 m n. m.) v pramenné oblasti Oldřichovického potoka. Nachází se v nadmořské výšce 655 až 1012 m, v severní části Lysohorské hornatiny v Moravskoslezských Beskydech. Katastrální území Guty a Oldřichovice u Třince, okres Frýdek-Místek, CHKO Beskydy. Vyhlášeno Nařízením Správy Chráněné krajinné oblasti Beskydy č. 2/2008 ze dne 20. 10. 2008. Evidenční kód ÚSOP: 5312. Kategorie IUCN: přírodní památka. Celková rozloha 37,46 ha, rozloha vyhlášeného ochranného pásma 14,79 ha. Předmět ochrany: zachovalý komplex přírodě blízkých bukových lesů s javorem klenem a smrkem s významnými geomorfologickými fenomény jako jsou stupňovité vodopády a především blokovobahenní proudy s vyvinutými odlučnými oblastmi.

Chalupa v Moravskoslezských Beskydech - nachází se 20km od obce Jablunkov, je turistickým zařízením v dřevěné historické budově; disponuje parkovištěm s kapacitou až 10 parkovacích míst. Na místo je také možno dopravit se vlakem (vlaková stanice Strítež je vzdálena 1500m) nebo autobusem (zastávka Vělopolí je vzdálena 500 metrů). Necelý kilometr je vzdálena restaurace a obchod. V blízkosti jsou desítky kilometrů upravených cyklotras a turistických stezek (kola i lyže je možno uskladnit v objektu).

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Załącznik 1 – źródła, linki i zasoby

- <http://it.bielsko.pl/home-page/>
- <https://www.visitbielsko.pl/12-przygod/>
- <http://galeriabielska.pl/projekt-artystyczny/murale-bielsko-biala>
- https://www.powiat.bielsko.pl/strona-205-szlaki_rowerowe.html
- <https://www.powiat.bielsko.pl/strona-66-turystyka.html>
- <http://www.projekt.btccb.pl/32-mapa-rowerowa.html#content>
- <http://www.projekt.btccb.pl/405.aktualnosci.html#content>
- <https://www.silesia.travel/culturalheritage/2386/stara-fabryka>
- <http://kolej-debowiec.pl/lato/>
- <https://www.zabytkotechniki.pl/poi/2386/stara-fabryka>
- <http://kolej-szyndzielnia.pl/>
- <http://kamienicapodorlem.pl>
- <http://www.povodi-stonavky.cz/aktivity-mikroregionu/kultura-a-pamatky>
- <http://www.povodi-stonavky.cz/aktivity-mikroregionu/cyklotrasy>
- <http://www.povodi-stonavky.cz/aktivity-mikroregionu/kultura-a-pamatky>
- <https://www.hnojnik.cz/obec/historie-obce/zamek/>
- <https://hrady.cz>
- <https://zwrot.cz/2018/08/spacery-ze-zwrotem-kosciol-w-ligotce-kameralnej/>
- <http://www.bystricka-dolina.sk/pl/strona/historia-dorzecze-stonawki>
- <https://www.bylinnelaznicky.cz/>
- <https://www.hnojnik.cz/obec/historie-obce/rimsko-katolicky-kostel/>
- http://174.127.109.64/pl/Mapa-Hnojnik_1466853.html
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Zamek_Hnojnik
- <https://ewt.slaskie.pl/media/files/cms/Biblioteka%20PL-SK/Razem%20w%C4%99drujemy%20ju%C5%BC%20500%20lat/Cesty%20Juraja%20Tranovskeho.pdf>
- <https://muzeumprotestantyzmu.luteranie.pl/index.php>
- <https://www.bielsko.info/wiadomosci/24753-spotkanie-o-rozwoju-sieci-tras-rowerowych-odbedzie-sie-w-ratuszu-bielsko-biala>
- <https://www.bielsko.info/goracetematy/24642-trasy-rowerowe-e-bike-sladami-lesnych-kapliczek-i-grobowcow>
- <http://cojestgrane24.wyborcza.pl/cjg24/Katowice/1,45,530906,Ks--Jerzy-Trzanowski--slowianski-Luter---projekcj.html>
- <https://wiadomosci.ox.pl/weekendowe-propozycje-rowerowe-wpr-odcinek-5-szlakiem-ondraszka.35085>
- <https://cieszynskie.travel/ciekawostki/cithara-sanctorum>

Dodatek 1 – Źródła, odnośniki i źródła

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

- <https://kc-cieszyn.pl/ks-jerzy-trzanowski-i-jego-pisma-w-zbiorach-ksiaznicy-cieszynskiej/?fbclid=IwAR1YoQtd1J2HZ-BbE5AdvnqeCt33JDcdN8BMuBk28Y6T8pNXtdX0xfjOae4>
- https://nature.hyperlink.cz/Beskydy/Gutske_peklo.htm
- <http://www.chalupastritez.cz/>

*Opracowanie: mgr inż. Aleksandra Chrystowska-O'Shea
Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Bielsku-Białej
Bielsko-Biała 2021-2022*

Rejestr pomników przyrody w Bielsku-Białej - <https://www.gov.pl/web/rdos-katowice/formy-ochrony-przyrody>

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Położenie geograficzne (długość geograficzna, szerokość geograficzna)			Opis lokalizacji	Forma własności	Rodzaj gruntów	Sprawujący nadzór	Ochrona w zakresie prawa międzynarod.
									stopnie [°]	minuty [']	sekundy ["]					
1061	Lipa drobnolistna	30.09.1957	Orzeczenie PWRN w Katowicach nr L.O. 13b/40/57	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	443	Bielsko-Biała	Kamienica 0009	460/21	19	1	39.20	Rośnie przy ul. Bednarskiej 15	Gmina Bielsko-Biała	dr - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
									49	47	30.60					
1062	Dąb szypułkowy	02.12.1959	Orzeczenie PWRN w Katowicach nr R-OP-b/29/59	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	493	Bielsko-Biała	Straconka 0019	933/3	19	5	42.3	Rośnie przy ul. Górskiej 129	Ochotnicza Straż Pożarna	Bi - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
									49	47	48.7					
1063	Dąb szypułkowy	06.07.1962	Decyzja PWRN w Katowicach nr R-OP-b/15/62	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	315	Bielsko-Biała	Wapienica 0020	1337/6	18	58	53.7	Rośnie przy ul. Zapora 106	Gmina Bielsko-Biała i współwłaściciele	B - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
									49	47	18.7					
1064	Głaz narzutowy	06.07.1962	Decyzja PWRN w Katowicach nr R-OP-b/17/62	Głaz narzutowy - granit gruboziarnisty szer. 60 cm, dług. 90 cm, wys. 100 cm		Bielsko-Biała	Bielsko Miasto 0005	275	19	3	0.80	Rośnie w parku obok Ratusza	Gmina Bielsko-Biała	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
									49	49	19.40					
1065	Dąb szypułkowy	03.12.1980	Decyzja PWRN w Katowicach nr RLSop-714p/7/80	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	323	Bielsko-Biała	Stare Bielsko 0038	848/5	19	0	30.8	Rośnie na skraju lasu przy ul. Klubowej	Skarb Państwa	LsIV - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
									49	50	1.7					
1066	Dąb szypułkowy	08.10.1993	Rozporządzenie nr 3/93 Wojewody Bielskiego	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	454	Bielsko-Biała	Olszówka Dolna 0036	616/1	19	2	16.2	Rośnie przy ul. Olszówka 62	Skarb Państwa i współwłaściciele	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
									49	47	7.6					
1068	Platan klonolistny	25.02.1995	Rozporządzenie nr 3/95 Wojewody Bielskiego (Dz.Urz. Woj. Bielskiego z 1995r. nr 4/95 poz. 71)	Platan klonolistny (Platanus acerifolia)	406	Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście 0055	92/30	19	2	46.7	Rośnie w narożniku torów linii kolejowych Bielsko-Żywiec oraz ul. Wałowej	Skarb Państwa i PKP	Tk - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
									49	49	31.8					
1069	Dąb szypułkowy	25.02.1995	Rozporządzenie nr 3/95 Wojewody Bielskiego (Dz.Urz. Woj. Bielskiego z 1995r. nr 4/95 poz. 71)	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	416	Bielsko-Biała	Aleksandrowice 0001	1137	19	1	40.7	Rośnie przy ul. Konopnickiej 9	własność prywatna	B - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
									49	49	10.9					

PRZEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Położenie geograficzne (długość geograficzna, szerokość geograficzna)			Opis lokalizacji	Forma własności	Rodzaj gruntów	Sprawujący nadzór	Ochrona w zakresie prawa międzynarod.
									stopnie [°]	minuty [']	sekundy ["]					
1070	Lipa drobnolistna	25.02.1995	Rozporządzenie nr 3/95 Wojewody Bielskiego (Dz.Urz. Woj. Bielskiego z 1995r. nr 4/95 poz. 71)	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	564	Bielsko-Biała	Mikuszowice Śląskie 0035	341	19	3	10.8	Rośnię na skrzyżowaniu ulic Pocztowej i Srebrnej	własność prywatna	dr - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1071	Lipa drobnolistna	25.02.1995	Rozporządzenie nr 3/95 Wojewody Bielskiego (Dz.Urz. Woj. Bielskiego z 1995r. nr 4/95 poz. 71)	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	400	Bielsko-Biała	Olszówka Dolna 0036	232/3	19	2	35.6	Rośnię obok posesji przy ul. Olszówka 46	Gmina Bielsko-Biała	dr - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1072	Skupienie 4 drzew	25.02.1995	Rozporządzenie nr 3/95 Wojewody Bielskiego (Dz.Urz. Woj. Bielskiego z 1995r. nr 4/95 poz. 71)	Lipa drobnolistna (Tilia cordata) - 1 szt., Dąb szypułkowy (Quercus robur) - 3 szt.	303, 426, 455, 477	Bielsko-Biała	Wapienica 0020	177/8	18	58	53	Rośnię obok stadionu piłkarskiego przy ul. Jaworzańskiej	Gmina Bielsko-Biała	LsIV - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1073	Lipa drobnolistna	25.02.1995	Rozporządzenie nr 3/95 Wojewody Bielskiego (Dz.Urz. Woj. Bielskiego z 1995r. nr 4/95 poz. 71)	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	402	Bielsko-Biała	Straconka 0019	2512/13	19	5	31.6	Rośnię na lewym brzegu potoku Straconka przy ul. Pikowej	Gmina Bielsko-Biała	N, dr - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1074	Skupienie 4 drzew	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Grab pospolity (Carpinus betulus) - 4 szt.	210, 224, 234, 270	Bielsko-Biała	Komorowice Krakowskie 0010	1390/4	19	4	5.4	Rośnię na skraju lasu w dolnej części skarpy przy potoku Kromparek	własność prywatna	LsIII - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1075	Wierzba krucha	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Wierzba krucha (Salix fragilis)	680	Bielsko-Biała	Stare Bielsko 0038	1079/8	19	0	8	Rośnię przy ul. Zaptocie Małe 61	własność prywatna	B - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1076	Lipa drobnolistna	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	274	Bielsko-Biała	Międzyrzecze 0033	3004/3	18	57	48.1	Rośnię przy ul. Gminnej 44	własność prywatna	RIVb - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1077	Lipa drobnolistna	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	381	Bielsko-Biała	Aleksandrowice 0001	326/6	19	0	20.2	Rośnię na terenie ogródków działkowych "Kolejarz" przy ul. Cieszyńskiej	Polski Związek Działkowców	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE

PRZEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Położenie geograficzne (długość geograficzna, szerokość geograficzna)			Opis lokalizacji	Forma własności	Rodzaj gruntów	Sprawujący nadzór	Ochrona w zakresie prawa międzynarod.
									stopnie [°]	minuty [']	sekundy ["]					
1078	Jesion wyniosły	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior)	300	Bielsko-Biała	Aleksandrowice 0001	71/14	18 49	59 48	22 19.8	Rośnie przy ul. Wapienickiej 27 przed ogrodzeniem	Gmina Bielsko-Biała	dr - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1080	Lipa drobnolistna	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	688	Bielsko-Biała	Mikuszowice Śląskie 0035	134/10	19 49	3 47	29.1 26.1	Rośnie przy ul. Bystrzańskiej 15 na terenie ogrodu	Miasto na prawach powiatu	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1081	Lipa drobnolistna	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	343	Bielsko-Biała	Hałcnów 0007	1439/1	19 49	5 51	46.2 24	Rośnie przy ul. Zagrody 71 c oddalonej od drogi około 250 m	prywatna	RIVa - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1082	Skupienie 3 drzew	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Skupienie drzew z gatunku lipa drobnolistna (Tilia cordata) - 3 szt.	300, 318, 375	Bielsko-Biała	Hałcnów 0007	2636	19 49	5 50	32.2 58.7	Rośnie przy ul. Wyzwolenia 336 w otoczeniu kościoła	Parafia Rzymsko-Katolicka	Bi - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1083	Buk pospolity	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Buk pospolity (Fagus silvatica)	356	Bielsko-Biała	Komorowice Krakowskie 0010	1720/1	19 49	3 51	56.2 16.6	Rośnie przy ul. Barkowskiej 180 na skraju lasu	prywatna	LsIII - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1084	Skupienie 4 drzew	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Skupienie drzew z gatunku buk pospolity (Fagus silvatica) - 4 szt.	296, 310, 319, 325	Bielsko-Biała	Komorowice Krakowskie 0010	1656	19 49	3 51	56.4 20	Rośnie przy ul. Barkowskiej 133 w pobliżu stawów	prywatna	LsIII - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1085	Skupienie 2 drzew	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Skupienie drzew z gatunku platan klonolistny (Platanus acerifolia) - 1 szt., klon jawor (Acer pseudoplatanus) - 1 szt.	333, 265	Bielsko-Biała	Mikuszowice Śląskie 0035	134/10	19 49	3 47	31.1 30	Rośnie przy ul. Bystrzańskiej 52 na terenie parku	Miasto na prawach powiatu	LsIV - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1086	Wiąz górski	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Wiąz górski (Ulmus glabra)	303	Bielsko-Biała	Olszówka Dolna 0036	136/37	19 49	2 47	18.7 5	Rośnie przy skrzyżowaniu ulic Olszówka i Grzybowa	Gmina Bielsko-Biała	RIVa - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE

PRĘKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRAČAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Położenie geograficzne (długość geograficzna, szerokość geograficzna)			Opis lokalizacji	Forma własności	Rodzaj gruntów	Sprawujący nadzór	Ochrona w zakresie prawa międzynarod.
									stopnie [°]	minuty [']	sekundy ["]					
1087	Skupienie 2 drzew	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Skupienie drzew z gatunku klon jawor (Acer pseudoplatanus) - 2 szt.	363, 345	Bielsko-Biała	Wapienica 0020	1419/1	18 49	58 46	6 20	Rośnię za ogrodzeniem otaczającym zbiornik Wielka Łąka	Państwowe Gospodarstwo Leśne Nadleśnictwo Bielsko	LsV - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1088	Klon jawor	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Klon jawor (Acer pseudoplatanus)	380	Bielsko-Biała	Olszówka Górna 0037	1	19 49	0 46	53.2 49.8	Rośnię za schroniskiem "Pod Dębowcem"	Państwowe Gospodarstwo Leśne Nadleśnictwo Bielsko	Bi - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1089	Buk pospolity	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Buk pospolity (Fagus silvatica)	352	Bielsko-Biała	Bystra Śląska 0023	894/33	19 49	3 46	7.6 45.5	Rośnię na skraju lasu przy ul. Pocztowej 47	Gmina Bielsko-Biała	LsIV - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1090	Skupienie 4 drzew	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Skupienie drzew z gatunku: klon jawor (Acer pseudoplatanus) - 3 szt., buk pospolity (Fagus silvatica) - 1 szt.	295, 225, 268, 360	Bielsko-Biała	Bystra Śląska 0023	894/33	19 49	2 46	25 30	Rośnię w górnej części poddziału 12b w pobliżu złotego szlaku turystycznego na Szyndzielnie	Gmina Bielsko-Biała	LsIV - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1091	Jedlica zielona	17.06.1997	Uchwała nr XLVI/531/97 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Jedlica zielona (Pseudotsuga menziesii)	337	Bielsko-Biała	Bystra Śląska 0023	894/33	19 49	2 46	45 40	Rośnię w lesie w pobliżu drogi leśnej prowadzącej do schroniska na Koziej Górze	Gmina Bielsko-Biała	LsIV - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1092	Lipa drobnolistna	01.09.1998	Rozporządzenie nr 12/98 Wojewody Bielskiego	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	330	Bielsko-Biała	Komorowice Krakowskie 0010	1953/16	19 49	3 50	35 46.3	Rośnię przy ul. Przeciętnej 40	prywatna	B - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1093	Lipa drobnolistna	01.09.1998	Rozporządzenie nr 12/98 Wojewody Bielskiego	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	410	Bielsko-Biała	Jaworze 0008	2818/61	18 49	58 48	31.7 4.32	Rośnię obok budynku przy ul. Światopelka 69	prywatna	B-RIVb - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1095	Buk pospolity	27.06.2006	uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Buk pospolity (Fagus silvatica)	296	Bielsko-Biała	Górnice Przedmieście 0004	864/24	19 49	2 49	22.4 33.8	w ogrodzie przy posesji na ul. Chopina 5	własność prywatna	Bi - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1096	Dąb szypułkowy	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	410	Bielsko-Biała	Mikuszowice Śląskie 0035	103/173	19 49	3 47	24.7 13.8	Rośnię w ogrodzie przy ulicy Jemiolowej 31 a	prywatna	B - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE

PRZEKRAJEMY GRANICE
PRZEKRAJAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Położenie geograficzne (długość geograficzna, szerokość geograficzna)			Opis lokalizacji	Forma własności	Rodzaj gruntów	Sprawujący nadzór	Ochrona w zakresie prawa międzynarod.
									stopnie [°]	minuty [']	sekundy ["]					
1097	Dąb szypulkowy	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Dąb szypulkowy (Quercus robur)	393	Bielsko-Biała	Wapienica 0020	177/8	18	59	51.8	Rośnie w parku za stadionem piłkarskim przy ul. Jaworzańskiej	Gmina Bielsko-Biała	LsIV - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1098	Dąb szypulkowy	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Dąb szypulkowy (Quercus robur)	350	Bielsko-Biała	Górne Przedmieście 0004	860/13	19	2	13.7	Rośnie w parku Słowackiego	Gmina Bielsko-Biała	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1099	Dąb szypulkowy	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Dąb szypulkowy (Quercus robur)	310	Bielsko-Biała	Górne Przedmieście 0004	860/13	19	2	16.2	Rośnie w parku Słowackiego	Gmina Bielsko-Biała	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1100	Grab pospolity	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Grab pospolity (Carpinus betulus)	286	Bielsko-Biała	Górne Przedmieście 0004	144/12	19	2	24.1	Rośnie w ogrodzie przedszkola przy ul. Zdrojowej 10	Gmina Bielsko-Biała	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1101	Grab pospolity	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Grab pospolity (Carpinus betulus)	283	Bielsko-Biała	Górne Przedmieście 0004	144/12	19	2	24.1	Rośnie w ogrodzie przedszkola przy ul. Zdrojowej 10	Gmina Bielsko-Biała	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1102	Grab pospolity	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Grab pospolity (Carpinus betulus)	233	Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście 0057	63/2	19	2	25.5	Rośnie na placu Lutra (obok posesji nr 15 od strony ul. Modrzewskiego)	Parafia Ewangelicko-Augsburska	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1103	Grab pospolity	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Grab pospolity (Carpinus betulus)	225	Bielsko-Biała	Biała Miasto 0005	275	19	2	57.5	Rośnie w parku za ratuszem	Gmina Bielsko-Biała	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1104	Grab pospolity	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Grab pospolity (Carpinus betulus)	198	Bielsko-Biała	Żywieckie Przedmieście 0006	289/27	19	2	46.1	Rośnie w północnej części parku, w sąsiedztwie ul. 1 Maja	Gmina Bielsko-Biała	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1106	Jesion wyniosły	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior)	419	Bielsko-Biała	Górne Przedmieście 0004	144/13	19	2	21.8	Rośnie w ogrodzie przedszkola przy ul. Zdrojowej 10	Gmina Bielsko-Biała	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1107	Jesion wyniosły	27.06.2006			410	Bielsko-Biała		9/1	19	2	25.7					NIE

PRÉKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Położenie geograficzne (długość geograficzna, szerokość geograficzna)			Opis lokalizacji	Forma własności	Rodzaj gruntów	Sprawujący nadzór	Ochrona w zakresie prawa międzynarod.
									stopnie [°]	minuty [']	sekundy ["]					
			Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior)			Górne Przedmieście 0004					Rośnie w dolnej części placu Lutra na parkingu obok drukarni	Gmina Bielsko-Biała	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	
1108	Jesion wyniosły	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior)	365	Bielsko-Biała	Górne Przedm. 0004	860/4	19	2	15.1	w ogrodzie przedszkola przy ul.Chopina 13	Gmina Bielsko-Biała, Przedszkole nr 7	Bi - zgodnie z zapisem ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1109	Jesion wyniosły	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior)	300	Bielsko-Biała	Olszówka Górna 0037	47/4	19	2	0.4	Rośnie w ogrodzie szkoły przy ul. Młodzieżowej 7	Kolegium Pracowników Służb Społecznych	Bi - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1110	Klon jawor	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Klon jawor (Acer pseudoplatanus) - dwupienny	300+180	Bielsko-Biała	Olszówka Górna 0037	47/4	19	1	58.6	Rośnie w ogrodzie szkoły przy ul. Młodzieżowej 7	Kolegium Pracowników Służb Społecznych	Bi - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1111	Klon jawor	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Klon jawor (Acer pseudoplatanus)	270	Bielsko-Biała	Górne Przedmieście 0004	144/12	19	2	21.8	Rośnie w ogrodzie przedszkola przy ul. Zdrojowej 10	Gmina Bielsko-Biała	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1112	Klon srebrzysty	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Klon srebrzysty (Acer saccharinum)	324	Bielsko-Biała	Olszówka Górna 0037	47/4	19	2	1.6	Rośnie w ogrodzie szkoły przy ul. Młodzieżowej 7	Kolegium Pracowników Służb Społecznych	Bi - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1113	Lipa srebrzysta	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Lipa srebrzysta (Tilia tomentosa)	343	Bielsko-Biała	Biała Miasto 0005	122	19	3	13.7	Rośnie w ogrodzie żłobka przy ul. Legionów 21	Gmina Bielsko-Biała	Bi - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1114	Milorzab dwuklapowy	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Milorzab dwuklapowy (Ginkgo biloba) - trójpienny	237+110+93	Bielsko-Biała	Górne Przedmieście 0004	1420/2	19	2	7	Rośnie na terenie szpitala ogólnego przy ul. Wyspiańskiego 21	Gmina Bielsko-Biała	B - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1115	Milorzab dwuklapowy	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Milorzab dwuklapowy (Ginkgo biloba)	267	Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście 0056	30/2	19	2	40.3	Rośnie na terenie Akademii Techniczno-Humanistycznej przy ul. Mickiewicza 24	Gmina Bielsko-Biała	B - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE

PRĘKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRAČAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Położenie geograficzne (długość geograficzna, szerokość geograficzna)			Opis lokalizacji	Forma własności	Rodzaj gruntów	Sprawujący nadzór	Ochrona w zakresie prawa międzynarod.
									stopnie [°]	minuty [']	sekundy ["]					
1116	Skupienie 6 drzew	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Skupienie drzew z gatunku platan klonolistny (Platanus acerifolia) - 6 szt.	378, 350, 345, 305, 300, 292	Bielsko-Biała	Żywieckie Przedmieście 0006	289/26 i 290/2	19 49	2 48	44.3 51.7	Rośnie w środkowej części parku przy placu Mickiewicza	Gmina Bielsko-Biała	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1117	Platan klonolistny	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Platan klonolistny (Platanus acerifolia)	490	Bielsko-Biała	Żywieckie Przedmieście 0006	545/15	19 49	2 49	31.7 5.9	Rośnie przy ul. Lompy 7, 9	Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych	Bi - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1118	Platan klonolistny	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Platan klonolistny (Platanus acerifolia)	419	Bielsko-Biała	Biała Miasto 0005	122	19 49	3 49	13.7 34.9	Rośnie w ogrodzie żłobka przy ul. Legionów 21	Gmina Bielsko-Biała	Bi - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1119	Platan klonolistny	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Platan klonolistny (Platanus acerifolia)	400	Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście 0057	63/2	19 49	2 49	25.9 22.6	Rośnie na placu Lutra (obok posesji nr 15 od strony ul. Modrzewskiego)	Parafia Ewangelicko-Augsburska	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1120	Platan klonolistny	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Platan klonolistny (Platanus acerifolia)	320	Bielsko-Biała	Żywieckie Przedmieście 0006	290/2	19 49	2 48	45.4 47.4	Rośnie w środkowej części parku przy ścieżce rowerowej w parku przy ul. Partyzantów	Gmina Bielsko-Biała	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1121	Platan klonolistny	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Platan klonolistny (Platanus acerifolia)	295	Bielsko-Biała	Olszówka Górna 0037	47/4	19 49	1 47	57.5 4.3	Rośnie w ogrodzie szkoły przy ul. Młodzieżowej 7	Kolegium Pracowników Służb Społecznych	Bi - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1122	Wiąz górski	27.06.2006	Uchwała nr LX/1909/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Wiąz górski (Ulmus glabra)	332	Bielsko-Biała	Mikuszowice Śląskie 0035	214/3	19 49	2 47	55.6 20.4	Rośnie w pobliżu kortów tenisowych w Cygańskim Lesie	Gmina Bielsko-Biała	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
1123	Buk pospolity	29.06.2010	Uchwała nr LVII/1347/2010 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Buk pospolity (Fagus silvatica)	320	Bielsko-Biała	Dolne Przedmieście 0082	113/1	19 49	2 49	45.6 16	Rośnie przy ul. Kołtąją	Skarb Państwa	Bz - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE

PRÉKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Położenie geograficzne (długość geograficzna, szerokość geograficzna)			Opis lokalizacji	Forma własności	Rodzaj gruntów	Sprawujący nadzór	Ochrona w zakresie prawa międzynarod.
									stopnie [°]	minuty [']	sekundy ["]					
1124	Dąb szypułkowy	29.06.2010	Uchwała nr LVIII/1347/2010 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	410	Bielsko-Biała	Hałcnów 0007	990/1	19	5	14.1	Rośnie za budynkiem gospodarczym przy ul. Siostry M. Szewczyk	Zgromadzenie Córek matki Bożej Bolesnej "Serafitek"	B-RIVa - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
									49	51	5.9					
1125	Dąb szypułkowy	29.06.2010	Uchwała nr LVIII/1347/2010 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	340	Bielsko-Biała	Żywieckie Przedmieście 0006	1484/2	19	2	45.6	Rośnie przy skrzyżowaniu ul. Młyńskiej i ul. Reymonta	Gmina Bielsko-Biała	Bi - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
									49	49	16.1					
1126	Lipa drobnolistna	29.06.2010	Uchwała nr LVIII/1347/2010 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	390	Bielsko-Biała	Komorowice Krakowskie 0010	827/7	19	2	17.8	Rośnie przy ul. Za Kuźnią 135	Gmina Bielsko-Biała	RV - zgodnie z zapisem w ewidencji gruntów	Prezydent Miasta Bielsko-Biała	NIE
									49	52	20.6					

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

